

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky

Studijní program: Speciální pedagogika

Studijní obor: Speciální pedagogika pro vychovatele

Kód oboru: 7506R029

Název bakalářské práce:

Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež z minority – rómské komunity

Low Threshold Appliances for Children and Youth from a Minority - Gypsi Community

Autor:

Júlia Holíková
Lípová 1348
286 01 Čáslav

Podpis autora: _____

Vedoucí práce: prof. PhDr. Karel Rýdl, CSc.

Počet:

stran	obrázků	tabulek	grafů	zdrojů	příloh
44	0	0	14	16	9 + 1 CD

CD obsahuje **celé** znění bakalářské práce.

V Čáslavi dne: 30. 4. 2007

Prohlášení

Byl(a) jsem seznámen(a) s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom(a) povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracoval(a) samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím bakalářské práce a konzultantem.

V Čáslavi dne: 30. 4. 2007

Podpis:

Název BP: Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež z minority – romské komunity

Název BP: Low Threshold Appliances for Children and Younuth from a Minority – Gypsi
Community

Jméno a příjmení autora: Júlia Holíková

Akademický rok odevzdání BP: 2007

Vedoucí BP: prof. PhDr. Karel Rýdl, CSc.

Anotace

Bakalářská práce se zabývala problematikou nízkoprahových organizací volnočasových aktivit pro děti ze sociokulturně znevýhodněného prostředí, s ohledem na romské děti a mládež. Jejím cílem bylo seznámit se s problematikou nízkoprahových zařízení a jejich významem pro rozvoj romských dětí.

Informace byly získány studiem odborných pramenů a na základě dosavadních vědomostí a zkušeností v dané problematice.

Práci tvořily dvě stěžejní oblasti. Jednalo se o část teoretickou, která popisovala historii a současný stav života romské menšiny v České republice, charakterizovala chování romského dítěte a seznamovala s problematikou nízkoprahových zařízení pro tyto děti a mládež. Praktická část popisovala zkušenosti s náplní práce nízkoprahového zařízení v regionu Kutná Hora a Občanského sdružení v Nymburce. Praktická část bakalářské práce byla doplněna výzkumným dotazníkovým šetřením z nízkoprahových zařízení s cílem zjištění postojů a názorů pracovníků těchto organizací na výše uvedenou problematiku.

Klíčová slova:

Romové v České republice, romské dítě, nízkoprahová zařízení, komunitní centra, komunitní edukační centrum Maják v Kutné Hoře, Občanské sdružení Děti Naděje – Nymburk, dotazníkové šetření.

Annotation

The final bachelor work was dealing with the topic of low-threshold organisations of leisure time activities for the children from socially and culturally disadvantaged environment, with regards to gipsy children and youth.

The aim of the work was to become acquainted with the low-threshold institutions and their significans for development of gipsy children.

The information was gained by studies of special sources and based on current knowledge and experiences in this issue.

The work was composed of two fundamental parts. It was the theoretic part, which was describing the history and the current state of gipsy`s minority life in the Czech republic, it characterized the behaviour of gipsy child and made acquainted with the issue of low-threshold institutions for these children and youth.

The practical part was describing experinces with the job content of low-threshold institution in the Kutná Hora region and Civil organisation in the town Nymburk. The practical part of the final bachelor work contained the research-inquiry in low-threshold institutions with the aim of finding the attitudes and opinions of employees of these organisations about above mentioned issue.

Obsah

1 Úvod	7
2 Teoretická část	8
2.1 Romové v České republice	8
2.1.1 Přehled romského etnika v České republice	9
2.1.2 Základní hodnotový systém romského etnika	12
2.1.3 Tradice romského etnika	12
2.1.4 Specifické rysy romského jedince	14
2.2 Romské dítě	15
2.2.1 Výchova romského dítěte	16
2.2.2 Vzdělání romského dítěte	17
2.2.3 Volný čas a zájmová aktivita u romského dítěte	19
2.3 Typy institucí a organizací zabývajících se volnočasovou aktivitou romských dětí a mládeže v České republice	20
3.3.1 Význam komunitních center a jejich kritéria	20
3.3.2 Kritéria pracovníků v komunitních centrech	21
3 Praktická část	23
3.1 Komunitní edukační centrum Maják v Kutné Hoře	23
3.1.1 Základní informace o centru	23
3.1.2 Komplex služeb kontaktní práce	24
3.1.3 Cíl komunitního centra	24
3.1.4 Personální služby	25
3.1.5 Cílová skupina komunitního centra	25
3.1.6 Realizační celoroční program centra	26
3.1.7 Vedení dokumentace	27
3.1.8 Finanční zabezpečení centra	27
3.1.9 Informovanost o službě, péči centra	27
3.2 Občanské sdružení Děti Naděje – Nymburk, Milovice, Lysá nad Labem	28
3.2.1 Základní informace	28
3.2.2 Komplex služeb kontaktní práce	28
3.2.3 Cíl Občanského sdružení Děti naděje	29
3.2.4 Personální služby	29
3.2.5 Cílová skupina sdružení	29

3.2.6 Finanční zabezpečení sdružení	30
3.2.7 Náplň práce sdružení	30
3.2.8 Současná vize sdružení	30
4 Výzkum názorů zaměstnanců nízkoprahových zařízení	32
4.1 Úvod	32
4.2 Stanovené předpokladů	32
4.3 Velikost vzorku, počet respondentů	32
4.4 Metodika šetření	33
4.5 Vyhodnocení výzkumu	34
4.6 Závěrečné shrnutí dotazníku	39
5 Závěr	40
6 Seznam použitých zdrojů	42
7 Seznam příloh	44
8 Přílohy	

1 Úvod

Žijeme v demokratické společnosti a jedním z mnoha úkolů této společnosti je pečovat o bezproblémové společné soužití příslušníků různých etnik, kultur a komunit. Je třeba v demokratickém státě vytvořit rovnoprávné podmínky pro rozvoj všech národnostních menšin a zajistit dobrý politický program určený pro děti a mládež bez rozdílu rasy, náboženského vyznání a sociálního postavení. V naší zemi existují marginalizované skupiny týkající se převážně jedinců s nízkou sociokulturní úrovní a jedinců z minorit, kteří jsou ohroženi sociálním vyloučením. A proto by stát a společnost měla mít snahu snížit počet skupin žijící na okraji společnosti na minimum, tak aby touto rizikovou záležitostí netrpěla budoucí generace. Tyto požadavky jsou aktuální i ve vztahu k romské populaci. Především romským dětem je nutné dát možnost vzdělávání a dalšího rozvoje svých schopností. I cílevědomou výchovou v rámci volnočasových aktivit udává těmto dětem a mládeži životní směr a náplň.

Smyslem bakalářské práce je nastínění základních informací o romské menšině v České republice a problematiku i podpory nízkoprahových zařízení volnočasové aktivity pro děti ze sociokulturně znevýhodněného prostředí ve smyslu jejich účelnosti a efektivity. Součástí práce je také má osobní zkušenost s prací s romskými dětmi v rámci komunitního edukačního centra Maják v Kutné Hoře.

2 Teoretická část

Málokdo si uvědomuje, že Romové žijí na našem území po mnoho generací. Je vhodné se tedy obeznámit alespoň částečně s jejich historií, době příchodu na naše území, o tradičním hodnotovém systému, zvycích a samozřejmě o specifikách jejich romského chování, komunikačním stylu a rodinném životě.

2.1 Romové v České republice

Předkové dnešních Romů žili na indickém subkontinentu, kde po mnoho století provozovali svá kočovná řemesla jako kovářství, kotlářství, košíkářství, řeznictví, korytářství a jiná. Z Indie odešli v 10. století. Na evropském kontinentu jsou Romové přítomni od 13. století. Písemné záznamy o romské historii lze najít v archivech a kronikách středověkých evropských měst a klášterů, sami Romové svou historii nezapisovali.

V západní Evropě žijí dosud kočovným nebo polokočovným způsobem života. Předkové Romů, kteří žijí dnes v České republice, byli usazeni nejpozději koncem 17. století v různých částech Evropy. Čeští Romové převážně kočovali ještě počátkem 20. století. Většina českých a moravských Romů zahynula v době druhé světové války ve vyhlazovacích táborech.

V Evropě byli Romové zpočátku vítáni, byli přijímáni na šlechtických i panovnických dvorech, dostávali původní a doporučující listy, kterými se vykazovali na dalších místech. Obohacovali okolí svou hudbou a novou technologií ve zpracování kovů. Byli vyhlášenými zvěrolékaři a léčiteli, romským ženám se přisuzovalo umění předpovídat budoucnost. Brzy se však změnil postoj k Romům ze strany církve, která je vinila z nevěrectví a čarodějnictví, ale i loupežnictví či nekalou konkurenci řemeslnickým cechům. Začalo pronásledování a útlak, který se táhne celými dějinami pobytu Romů na evropském kontinentu. V západní Evropě byli Romové pod pohrůžkou trestu smrti vyháněni i beztrestně zabíjeni. Vyvrcholením pronásledování byla vyhlazovací politika za druhé světové války. Většina Romů skončila v koncentračních táborech. Ani po roce 1945 se však osud Romů podstatně nezměnil, na východě i západě Evropy se stali objektem nedobrovolné politické manipulace.

V devadesátých letech 20. století dochází ke změnám, které přinášejí pro Romy základní politická práva, jsou uznáváni jako národnostní menšina.¹

2.1.1 Přehled romského etnika v České republice

Většina dnes v české republice žijících Romů přišla ze Slovenska, a to v letech 1945-1993. Po válce z českých a moravských Romů zůstalo pouze 600 osob. První vlna přistěhovalců přišla na základě vlastního rozhodnutí brzy po skončení války. Nutností bylo najít si v České republice práci a bydlení, pak se mohli přistěhovat s celými velkorodinami. Většina z nich se usídlila do pohraničních oblastí, kde bylo vysídleno německé obyvatelstvo a zde si vytvořili své osady. S ostatními obyvateli se sžili a neměli vážnější problémy. Zachovali si své tradice a většinou i jazyk. Druhá vlna romských přistěhovalců se počítá do období padesátých a šedesátých let 20. století, kdy se tvořily organizované náborové skupiny po celém Slovensku a zajímaly se o silné a zdravé muže pro stavby a práci v těžkém průmyslu. Předpokládalo se, že tyto Romové si v Čechách vydělají a pak se vrátí opět na Slovensko. Ale naopak, Romové zde zůstali a založili své rodiny. Vzhledem k tomu, že se v jednom místě ocitli Romové z mnoha osad, s různou kulturou a převážně mladí jedinci, kteří si tradice zcela neosvojili, dnes zpravidla jen nedokonale znají svou kulturu a používají „čistý“ romský jazyk. Tato skupina Romů se snažila malou mírou asimilovat, což nestačilo a většinová společnost je odmítala. Problémy, které s tím souvisely, byly natolik v některých případech silné, že romští občané je nedokázali sami vyřešit. Třetí vlna Romů, kteří se začali stěhovat do České republiky se týká období po roce 1965. V té době se uplatňovalo usnesení vlády č. 502 z října 1965, o likvidaci cikánských osad, čtvrtí a ulic a pod silným nátlakem se bořili domy Romů a rušily romské osady. Záměrně se usilovalo o rozptýlování Romů z jedné osady do co nejvíce míst, a tímto způsobem tak docházelo opět k přerušení a ztrátě romských tradic a užívání romského jazyka. Komunistickému režimu se podařilo Romy přivést do skutečně anomické situace: původní hodnoty a normy byly postupně ničeny, aniž by byly přirozeně nahrazeny jinými. A právě tyto Romové měli v České republice nejvíce problémů, které dosud přetrvávají i v současné době. Mnoho z nich stále vnímá českou společnost jako nepřátelskou. Řada Romů dnes proto postrádá vědomí sounáležitosti, vědomí společného původu, společných dějin. Společným nositelem jejich identity je pak neposledně i pocit bezpráví, kterého se na nich majoritní společnost dosud dopouštěla. Pod vlivem silných

---

¹ ŠIŠKOVÁ, Tatjana. *Menšiny a migranti v České republice*. Praha: Portál, 2001, s. 120

asimilačních tlaků se mnozí Romové snažili svoji skutečnou identitu co nejvíce popřít, co nejvíce se přiblížit většinové společnosti a vědomě se distancovali od svého etnika. Skutečnost, že se k romské národnosti v posledním censu z roku 1991 přihlásilo na území tehdejší federace necelých 109 000 obyvatel (z toho cca 33 000 na území dnešní ČR) pouze potvrzuje, že národní hrdost zde utrpěla těžké újmy a po staletí stigmatizovaní Romové jsou velmi ostražití, mají-li svůj etnický původ přiznat.² V roce 1968 byl založen první politický romský subjekt - Svaz Cikánů-Romů, ale jeho činnost byla v roce 1973 ukončena. K výraznějším změnám došlo až po listopadu 1989, kdy byly zakládány romské politické strany.

Příchodem změn, jež přinesl v České republice rok 1989, se znovu probouzí i emancipační hnutí potlačené na začátku sedmdesátých let. Romové odmítají být pasivním objektem „všestranné péče“, zakládají politické strany a hnutí, např. Romská občanská iniciativa, registrují se desítky romských občanských sdružení, která svoji práci zaměřují především na vzdělávání a rozvoj své kultury. Přesto mezi majoritou i nadále přetrvává bipolární vidění společnosti, kterou rozdělují na „nás a je“. Z legislativních opatření nově vzniklé ČR se pak Romů nejvíce dotkl zákon č. 40/1993 Sb. o nabytí a pozbytí státního občanství, který vstoupil v platnost ke dni rozpadu federace. Z většiny Romů na území ČR se tak ze dne na den stávají cizinci, a to v zemi, kde se narodili, vyrostli, vychovali své děti či vnuky. Narodil od ostatních občanů však většina Romů nebyla s to splnit podmínky zákona provést včas volbu občanství. Mnozí z nich, kteří přišli do Čech ze Slovenska, totiž v České republice pobývala jako na návštěvě u příbuzných. Tato situace se zkomplikovala po rozdělení Československé federace a schválením Zákona o občanství se od 1. 7. 1994 z desítitisíců slovenských Romů žijících v České republice stali bezdomovci.

S přechodem k tržní ekonomice se často nekvalifikovaní Romové znovu dostávají na okraj společnosti. Značná část romské menšiny patří (ale i díky skrytému a rafinovanému rasismu) do sociálně nejslabší skupiny s vysokou nezaměstnaností, s nízkou úrovní vzdělání a s poměrně velkým podílem na páchané trestné činnosti v naší společnosti. Podíl romské populace na celkovém počtu obyvatel se na jedné straně zvyšuje, na druhé straně se však tato populace obtížně zapojuje do procesů, které jsou

---

² <http://romove.radio.cz/cz/clanek/18785>

vlastní většině jedinců naší společnosti. Romská komunita se vyznačuje svými specifickými projevy, které vycházejí z historických zkušeností. Tím vznikají problémy při začleňování romské etnické skupiny do majoritní společnosti, která se snaží řešit tuto situaci a umožnit romské menšině podílet se na životě v rovnoprávné občanské společnosti. Prioritou organizací, ale i celé společnosti zůstává otázka vzdělání. Mnozí učitelé o Romech, jejich historii a kultuře dodnes nic nevědí, o žácích ani nemluvě. Romské děti se o sobě ve škole nic nedozvědí a školní docházku tráví studiem věcí, které jsou jim vzdáleny. Přestože k rozpadu ČSFR tvořili na území ČR nejpočetnější etnickou minoritu, Češi o ní nenajdou v učebnicích jedinou zmínku a Romové tak nadále platí za "nejcizější cizince" České republiky. Romové se tak nadále stávají předmětem výrazných předsudků veřejnosti České republiky. Jsou považováni za nejchudší menšinu, podílejí se často na kriminalitě. Snahy různých nadací a jednotlivců v oblasti školství i zdravotnictví o zlepšení jejich životních podmínek dosahují jen minimálního dopadu.

Zpráva ministerstva zahraničí USA za rok 1995, kterou předložilo ministerstvo Kongresu v březnu 1996, poukazuje na situaci romského etnika v naší zemi. Stále uvádí neúměrně vysoké procento chudoby, negramotnosti a nemoci. Velká část Romů není integrována do společnosti a nejsou ani nijak zastoupeni v politice. Zároveň připomněla i zvýšenou pozornost vlády věnovat se rasově motivovaným trestným činům a sociálním problémům. Postavení Romů se nezměnilo, s čímž souvisí i stále vysoká nezaměstnanost Romů a jejich častá chudoba. Česká škola postrádá jakékoli prvky multikulturalismu.

V současné době se situace soužití české společnosti s romskou komunitou snaží o výrazné zlepšení. Cílem je integrovat Romy do majoritní společnosti. Ve školství se zajišťuje posílení přípravy systému základního vzdělávání pro žáky s jazykově a sociokulturně znevýhodněného prostředí, jde o snahu rozšiřování literatury o témata tolerance a multikulturalnosti, a také vypracování nových podkladů pro testování dětí při zařazování do zvláštních škol, které by zamezilo zbytečnému převádění romských dětí do tohoto typu škol. Dále ministerstvo školství ve spolupráci s ministerstvem práce a sociálních věcí stanovili kvalifikační předpoklady pro funkci romského pedagogického asistenta. Nezaměstnaným romským občanům jsou k dispozici vyškolení romští poradci, kteří vypomáhají nejen v krizových situacích. Umožnil se romským uchazečům přístup ke studiu na středních i vysokých školách. Vytváří se nová občanská sdružení pro podporu romského etnika. Pro dětské klienty a mládež vznikají centra, která rozvíjejí jejich

všestranné zájmy, vypomáhají v problémových situacích, nabízí poradenské služby a zejména se snaží o zlepšení mezilidských vztahů romských a českých občanů.

2.1.2 Základní hodnotový systém romského etnika

- Život

Nejvyšší hodnotovým stupněm pro Romy je život. Romové za vysokou hodnotu považují vše, co vede k zachování, množení, pokračování života. Oproti tomu za velmi negativní vnímají vše, co život ohrožuje nebo omezuje.

- Předkové

Romové velmi uctívají své starší členy a předky, berou jeho slova vážně, projevují mu veškerou úctu. Romští předkové se zasloužili o postavení základů romské identity ve společnosti.

- Rodina

Romové vidí pokračování svého rodu v dětech. Základem rodiny je její početnost a soudružnost. Zvláště malé děti jsou někdy až nekriticky hýčkány.

- Peníze

Pro přežití v dnešní době jsou potřebné peníze. K zachování života, k možnosti uctívat staré a projevovat lásku k dětem jsou také zapotřebí peníze. Proto i peníze patří do hodnotového žebříčku Romů.

Malou hodnotu u většiny Romů, zvláště u starších členů tvoří *budoucnost*. Důležitější pro ně je přítomnost a minulost, která je jistá. Proto si velká část Romů necení školního vzdělání, které přináší *plody* až po mnoha letech.

2.1.3 Tradice romského etnika

Původní kulturu, kterou si Romové přinesli ze Slovenska se podařilo násilným usazováním Romů v době komunistické vlády značně narušit. U nejmladší generace ji nacházíme v přetvořené formě, ovlivněné majoritní kulturou. Vlivem národnostního útlaku s vystěhováním ze země „původu“ ve většině případů zapříčinila, že dnešní romská generace neovládá dobře romský jazyk. O své tradiční kultuře a hodnotách se víceméně dozvídají z omezených zdrojů.

Velká mnogogenerační rodina, která byla po generace typická pro Romy, se postupem času rozpadá, ale hodnotová orientace na rodinu je u nich stále velmi silná. Mezi vlastnostmi, kterých si Češi u romských spoluobyvatel nejvíce cení, patří soudržnost, pevnost jejich rodin a veselost. Dále je možné poukázat na romský temperament, etnické vědomí, pouto k dětem, družnost, ale také snaze o přežití a touze po svobodě.

Romové jsou věřícími lidmi, ale jejich představa Boha neodpovídá institucionalizovaným církevním představám. Církev nejsou brány vážně jako prostředníci mezi Bohem a lidmi. Církev jsou žádány pouze o některé formální úkony - křest a zejména pohřeb. Formálně se Romové hlásí ke katolické církvi. Přežívá pevná víra v nadpřirozené jevy.

Písňe, hudba, tanec a pohádky byly a jsou dodnes největším bohatstvím Romů. Toto bohatství se ale v posledních letech postupně ztrácí, vlivem změny životních podmínek. Říká se, že Romové mají v krvi rytmus, a proto jsou tak skvělí hudebníci a tanečníci. Současní mladí Romové hrají, zpívají a tančí dál, ale většinou už nové, moderní písňe, které si hrají a skládají ve svých skupinách, často s elektrickými nástroji. Bohužel, tradiční, staré písňe se zapomínají. O romské muzice se dá říci, že je stejně otevřená a živelná jako samotní Romové. Odráží se v ní jak veselost, tak i smutek. Rozvoj hudebního smyslu u Romů podporují organizované hudební festivaly po celém světě, ale i u nás.

Rozvoj výtvarného cítění se dnes u Romů jeví jako zcela nový fenomén. Tím je však jen na první pohled. Výtvarný prvek, zkrášlující prostředí i předměty denní potřeby, měl v romské komunitě své místo odnepaměti. Zvyk měnit vnitřní výzdobu svého obydlí se projevuje v romských rodinách dodnes. Skutečnost, že velká část romských dětí nedostává do ruky tužku před pátým rokem, vede spíš ke skepsi... Výtvarným schopnostem dětí v rodinách, které se potýkají často s existenčními problémy, se však obvykle nevěnuje žádná pozornost. Jen výjimečně se daří mladým romským výtvarníkům uplatňovat své vlohy.

O kultuře romského jazyka se můžeme dozvědět více z literatury, která je zaměřena zejména na dětské romské pohádky (např. spisovatelka Margita Reiznerová), ale i literatura určená pro ostatní nejen romské občany (zde můžeme uvést spisovatelku Eleny Lackovou nebo Teru Fabiánovou).

Romové mají nezřídka i herecký talent. Často je bylo možno najít v kočovných divadelních společnostech, jezdívali také s loutkovým divadlem či provozovali syntetické divadlo, které spojuje mluvené slovo s hudbou a tancem. Také na ulicích předváděli tanec, hudbu či taneční kreace se zvířaty. V Československu za první republiky vlastnily romské rodiny několik menších cirkusů. V současnosti ve světě existuje několik romských divadel, k nimž patří například makedonské divadlo Pralipe, které sídlí v Německu, divadlo Romen z Moskvy a divadlo Romathan z Košic na Slovensku.

V Čechách se můžeme dozvědět více o romské kultuře a tradicích v Muzeu romské kultury v Brně, které bylo založeno skupinou romské inteligence sdružené ve Společnosti odborníků a přátel Muzea romské kultury. Jejich cílem bylo na základě originálních dokladů dokumentovat kulturu Romů v celé její celistvosti.

V současnosti mladší generace Romů opouští své tradice a více se upíná na tzv. pseudokulturu. Jde o pasivní konzum toho, co přináší televize či jiné dostupné možnosti na videokazetách a DVD nahrávkách. I tento způsob zábavy patří do jakési formy asimilace k současné době.

2.1.4 Specifické rysy romského jedince

Společenská integrace romské etnické skupiny předpokládá trpělivé působení na její členy, ale zároveň také odbourávání tradičních předsudků společnosti vůči Romům. Předpokladem citlivých a promyšlených zásahů do života romského jedince je poznání jeho psychiky a všech faktorů, které ovlivňují jeho „romský životní styl.“

Díky řadě faktorů jako je rodová soudržnost, sociální izolace, náboženství apod., nedocházelo v minulosti ke smíšení romských osob s ostatními jedinci společnosti, čímž tato etnická skupina vytváří specifický antropologický typ. Charakteristické rysy vnějšího typu tohoto etnika je obvykle tmavší pleť, hnědé tmavé oči, širší nos, tmavé vlasy a zpravidla i menší vzrůst. I po stránce psychické lze nalézt některé dominantní rysy, které se v průběhu historie romského etnika postupně zformovaly a upevnily. Za nejvíce dominantní rys z hlediska majoritní společnosti lze považovat celkovou nezralost osobnosti, která se může projevit různou charakteristikou, např.:

- orientace na okamžitý prožitek, aktuální prožívání, neperspektivní uvažování
- malá zodpovědnost za své chování, neschopnost promýšlet důsledky svého jednání, odmítání autority mimo rodiny

- vysoký podíl emocí, značná senzitivita, silná vzrušivost, impulzivita, snížená sebereflexe, okamžitá nekontrolovatelná reakce, zvýšená citlivost na projevy distance či přehlížení
- sklon k neracionální schopnosti uvažování, nízká schopnost generalizace
- mechanické pojmání morálních zásad majoritní společnosti bez zvnitřnění norem
- nestálost, touha po neustálé změně a potřeba nových podnětů týkající se soužití (dříve projevy kočování)
- nízká schopnost generalizace, sklon k mechanickému učení, neschopnost řešení problémů teoretického rázu, naopak sociální inteligence v řešení problémů životních situací je dobrá a přizpůsobivá
- odlišná morálka s hierarchií hodnot, malý zájem o všeobecně uznávané společenské normy a hodnoty s pohledem do budoucna (hodnota vzdělání, perspektiva)
- častá nedůvěra k jiným lidem - Neromům

Většina výše zmíněných charakteristik pramení z odlišného způsobu života romského etnika z minulosti, kdy hlavní formou jejich způsobu života bylo kočování, ale i v současnosti, lze tyto projevy v komunitě nalézt. Je proto třeba při jednání s romským jedincem s tímto počítat. Ke společnému soužití menšiny v majoritní společnosti je potřeba nabídnout společné zájmy a dění, nejlépe již u dětí a mládeže, kde se formuje osobnost. Tímto způsobem se zmenší otevřenost pomyslných nůžek negativních vztahů mezi romskou komunitou a majoritou.

2.2 Romské dítě

Nane čhave, nane bacht.

Nejsou děti, není štěstí. (Romské přísloví)³

Děti byly a jsou pro Romy velkým bohatstvím a prioritou. Svět dětí a dospělých nebyl oddělen a generace v romské rodině nebyly vůči sobě v opozici, ale tvořily vše společně. Dítě se díky přítomnosti velkorodiny učilo rychle navazovat sociální kontakty.

---

³ <http://romove.radio.cz/cz/clanek/18389>

Děti jsou vedeny k solidaritě a jejich životní příprava vede k důslednosti při péči ve stáří o své rodiče a další členy. Dospělí dítě respektovali a dítě respektovalo dospělé.

2.2.1 Výchova romského dítěte

Každé dítě má své místo v rodině. Je odrazem svých rodičů. Nejstarší syn přebírá postavení po otci, nejstarší dcera přebírá úlohu po matce: starat se o mladší sourozence. S dětmi je velmi brzy jednáno jako s dospělými, rovnocennými partnery. Jsou zasvěcovány do rodinných zátěží (rodinné pohřby, nemoci). Rodina vychovává své dítě ke smyslu pro realitu, k vitalitě, k přežití, k empatii, vynalézavosti. Děti se učí jen tomu, co je nezbytně nutné, ostatní je považováno za zbytečné a nepotřebné. Rozhodování v rodině je zpravidla skupinové nebo vychází od nejstaršího člena rodiny, pak je to rozhodnutí konečné. V důsledku toho ztrácí jedinec svou vlastní individualitu (ambice), svou určitou samostatnost, a to se projevuje i ve školní práci u dětí.

Dobře vychované dítě by mělo mít svou rodinu v úctě a sebe vždy prezentovat rodinou, ze které pochází. Romské dítě se učí tím, že se plně účastní společenského dění v komunitě a napodobuje starší. Přitom by mělo být plně vědomo, jaké chování je vhodné pro jeho věk. V útlém věku dbá na dítě matka společně s prarodiči, v pubertě dohlíží na děti otec, který je přísnější.

Romské děti jsou velmi veselé, hravé, s přirozeným pohybovým a hudebním nadáním. Dětství romských dětí netrvá však dlouho, velmi brzy dospívají. Již pubertou jsou pasovány na dospělé. Začínají sexuálně žít, dívky na konci školní docházky se často stávají již matkami, chlapci opouštějí školu, stávají se záškoláky, protože pro ně přestává být škola atraktivní a snesitelná. Dětství a dospívání romských dětí končí založením vlastní rodiny.

Ve výchově jsou brány ohledy na pohlaví dítěte. Chlapci pracují společně se svými otci, dívky s matkami. Dívka pomáhá matce pečovat o mladší sourozence, připravuje jídla, chodí s matkou nakupovat apod., a tímto způsobem se tak připravuje na svou budoucí novou funkci dobré ženy a snachy.

Velký vliv na výchovu romských dětí a žáků má právě rodinné prostředí. Hlavní příčinu zaostávání romských dětí za ostatními žáky můžeme uvést duševní zaostalost, charakterovou nestálost, deficitní rodinné prostředí, nepřátelské vztahy. Tyto faktory jsou zapříčiněny nepříznivými životními podmínkami a nedostačující rodinnou výchovou. Mezi negativní rodinné faktory lze uvést:

- nevhodnost rodinné výchovy pro její nezáměr nebo pro příliš uvolněnou disciplínu
- nedostatečná starost a kontrola ze strany rodičů
- nepřátelský nebo lhostejný citový vztah rodiče k dítěti (zejména u otce)
- ekonomické těžkosti v rodině
- alkoholismu a nemorálnosti v rodině
- vážné tělesné nebo duševní choroby u rodičů
- didaktická zaostalost, tj. vědomostní zanedbanost pro nepravidelné navštěvování školy, záškoláctví

Z uvedených charakteristik rodinného prostředí vyplývá, že většina dětí vyrůstá v určitých ohrožených podmínkách. Autoregulace dětí je pak v důsledku selhání rodiny narušená, v rodině chybí pozitivní identifikační vzory chování. Závěrem lze konstatovat, že při výchovné práci s romskými dětmi, žáky musíme mít na paměti socio-psychologické prostředí, které se přímo nebo bezprostředně podílí na rozvoji osobnosti mladého člověka.⁴

2.2.2 Vzdělání romského dítěte

Školní vzdělanost stojí v hodnotovém žebříčku Romů hluboko pod touhou získat co nejvíc peněz a alespoň hmotně se vyrovnat „gádžům“. I když většina Romů neumí pořádně číst a psát, umí výborně počítat. Je to ale způsobeno tím, že škola Romům neposkytuje to, co by od ní očekávali, nerespektuje jejich jazyk ani rozdílné kulturní a sociální podmínky. Většina rodičů nemůže dětem, které nezvládají školu, pomáhat, protože učivo sami nezvládají. Jednou z příčin, proč jsou romské děti ve škole pozadu, je také odlišnost vyučovacího jazyka od jejich mateřštiny (tedy jazyka, kterým se mluví doma) a absence alespoň minimální předškolní přípravy, jak je samozřejmá u dětí neromských. Jejich slovní zásoba českého jazyka je proti ostatním dětem poloviční a navíc i chápání slov je méně přesné. V současnosti však školní instituce nabízejí předškolní přípravu pro děti z rodin sociálně slabšího prostředí, a to formou přípravných tříd při Základních školách.

Dříve se děti v rodině učily pro svůj další život. Školnímu "gádžovskému" vzdělání nepřipisovali a dodnes bohužel nepřipisují Romové velkou hodnotu. To však neznamená, že si nepřejí být moudří. Moudrost je v romské komunitě tradičně vysoce

---

⁴ TÁNCOŠ, J. *Romové a sociální pedagogika*. Ústí nad Labem: Hnutí R, 2001, s. 116

ceněna, avšak moudrost se jinak získávala a jinak projevovала než u Čechů. V minulosti Romové získávali vzdělání spíše prostřednictvím vyprávění o zkušenostech a zážitcích starších, a to formou příběhu, pohádky, mýtu, přísloví, anekdoty nebo hádanky. Zároveň oceňovali i praktické dovednosti jedince. Náš vzdělávací systém, který preferuje memorování abstraktních informací a málokdy dává důraz na jejich praktické využití, je pro Romy těžko přijatelný. Pro romské žáky je k získávání poznatků více přijatelný způsob zejména formou kinestetickou (využití pohybu, hmatu a prožitku) než u nás častěji používaná forma vizuální a auditivní. V romské komunitě je vzdělaný ten, kdo se umí chovat podle rodové tradice a zvyklostí, respektuje role v systému své velkorodiny a má sociální citění.

Vzdělávání jedinců ve společnosti začíná již předškolní výchovou a romské dítě většinou vyrůstá v předškolním období živelně. Pouze velmi malé procento romských dětí navštěvuje mateřské školy. Děti jsou zpravidla vychovávány v rodině společně se svými sourozenci. Vyrůstají v prostředí, které staví význam vzdělání v hodnotovém systému velmi nízko. Děti často nemají hračky, zejména ty, které by rozvíjely jejich logické myšlení. Od útlého věku jsou vedeny k samostatnosti, rodiče s nimi jednájí jako s dospělými lidmi a brzy je seznamují s chodem domácnosti a případnými problémy. Jejich myšlení je velmi konkrétní a situační. Psychologická vyšetření při zjišťování školní zralosti podávají obraz nepřipravenosti na školní práci. Projevy dítěte nesou znaky pseudoretardace, která je výsledkem výchovné zanedbanosti. Posuzování školní zralosti se děje podle stejných kritérií jako u majoritní společnosti a neberou se v úvahu specifické znaky romského etnika.

Rozhodnutí rodičů nepřihlásit dítě do mateřské školy pramení především z důvodů ekonomických. Vzhledem k tomu, že předškolní zařízení je vstupní bránou ke vzdělávání, kde se dítě často poprvé seznamuje s určitým typem organizování a strukturace života, se v současnosti společnost snaží poskytnout tyto podmínky i další formou. Charitativní organizace zřizují centra, která vypomáhají sociálně slabším rodinám a nabízí i pomoc v přípravě jejich dětí na vstup do školy.

Podmínkou zvýšení vzdělanostní úrovně romského etnika je akceptování etnických, sociálních a kulturních odlišností ve výchovně-vzdělávacím procesu. Pro integraci Romů do majoritní společnosti je důležitý faktor oblasti vzdělávání romské komunity. Tomuto faktu se v poslední době přikládá velký význam, a proto je důležité změnit motivaci ke vzdělání a nutnost pracovat s rodinou a dítětem dohromady.

2.2.3 Volný čas a zájmová aktivita u romského dítěte

Náplň škol by měla být také nabídka zajímavých aktivit pro své žáky v době mimo vyučování. U romských dětí a mládeže to platí dvojnásob. Samozřejmě lze předpokládat, že romští žáci, kteří jsou většinou velmi temperamentní a živí, nebudou odpoledne vysedávat v lavicích a pasivně poslouchat přednášku nebo literární pásmo. V oblasti mimoškolní činnosti, stejně jako v oblasti školní, (pokud chceme uspět), musíme respektovat hudební a pohybové nadání většiny romských dětí. Aktivity pořádané školou například ve spolupráci s knihovnou by měly rozvíjet přirozenou muzikálnost žáků a prohlubovat jejich cit pro rytmus a intonaci. Právě to, co jde romským dětem a Romům lehce, vyplňuje většinu jejich volného času. Protože rádi zpívají, poslouchají hudbu a tančí, hrají na hudební nástroje. Málokdo má ale vůli naučit se noty, málokdo vytrvá ve cvičení a trénování. Taneční a pohybovou výchovou se ale mohou rozvíjet i další společenské návyky a dovednosti žáků a jejich zájem o kulturu a umění. Součástí mimoškolní výchovy by měla být i organizovaná návštěva divadel, koncertů, výstav, muzeí.

Při organizaci volnočasových aktivit pak nesmíme opomenout jejich základní principy, kterými jsou:

- dobrovolnost,
- seberealizace,
- aktivita,
- samostatnost,
- tvořivost.

Výchova ve volném čase se ovšem netýká jen dětí, ale také všech věkových kategorií a sociálních vrstev. Organizované volnočasové aktivity by měly plnit následující funkce:

- funkci socializační - společenská aktivita, navazování mezilidských vztahů, osvojování společensky uznávaných norem,
- funkci kompenzační - vyrovnávání školních či pracovních povinností,
- funkci seberealizační - uspokojování potřeb a rozvoj zájmů,
- funkci preventivní - ochrana před negativními společenskými jevy,
- funkci výchovnou - hodnotová orientace, stimulace dalšího vzdělávání.

Velkým problémem zejména velkých měst jsou volnočasové aktivity dětí v době školních prázdnin. Romské rodiny zpravidla na žádné rekreační pobyty nejezdí. Opět zde působí vliv slabé ekonomické stránky rodiny. Mimoškolní výchova v období školní docházky je mimořádně důležitá už proto, že motivace v rodinách často zcela chybí. Motivační úloha je především na škole.

Na rozvoji volnočasových aktivit romských dětí a mládeže se ovšem v současné době podílí i různá komunitní centra a kluby, která jsou vytvořena zejména pro romské jedince a děti pocházející ze sociálně slabších rodin.

2.3 Typy institucí a organizací zabývajících se volnočasovou aktivitou romských dětí a mládeže v České republice

Součástí integrace Romů do společnosti je cesta ke vzájemnému bezkonfliktnímu soužití. K dosažení tohoto úspěchu je nutné změnit frustraci a negativismus k okolnímu světu zejména u mladé generace Romů. Je zřejmé, že pokud se romské dítě či mládež setká s neromským prostředím, které k nim přistupuje přátelsky, pozmění to určité jejich představy o nepřátelském světě Neromů, který je obklopuje. A tyto možnosti k přátelskému aktivnímu soužití romského a neromského světa nabízí různé organizace a instituce, kluby či centra, která se zaměřují na organizování aktivit pro volný čas.

2.3.1 Význam komunitních center a jejich kritéria

V České republice pracuje cca 230 center pro romské děti a mládež a romských klubů. Jsou velmi různorodé, liší se nabídkou programů, zkušenostmi a připraveností vedoucích, ale i stupněm profesionalizace. Jde jednak o organizace odborně zdatné, dobře vybavené, rozvíjející stále svou činnost. Dále se jedná o organizace, které s různým úspěchem hledají finanční zdroje pro podporu své působnosti. Často jde o činnosti center s dobrovolnickými aktivitami nebo jsou to kluby, které jsou vedeny pouze Neromy a mají ztížený přístup do romských komunit, anebo jde naopak o kluby uvnitř romské komunity a řeší problémy formální stránky vedení organizace.

Cílem komunitní práce by mělo být:

- předání určitých zkušeností a dovedností, které budou motivovat k dalšímu vzdělávání a postupnému otevírání možností jedinců z komunity k integraci do většinové společnosti

- kulturní podnětnost
- duchovní podnětnost

Základní kritéria pro práci komunitních center:

- jasná představa o tom, čeho se chce v komunitních centrech dosáhnouti
- z počátku si stanovit menší a nenáročné cíle, které se postupně zvyšují
- důležitá znalost možností cílové skupiny
- jasně stanovená pravidla v centrech, formulovat je společně s cílovou skupinou, včetně stanovení sankcí za jejich porušení
- vytvoření programů práce s jednotlivými skupinami odděleně, pouze občas skloubit dohromady
- vyhodnocení každé činnosti v centrech

Vytváření nabídky smysluplného využití volného času pro romské děti a mládež je specifickou činností, která se v mnohém odlišuje od práce s neromskými dětmi. Romské děti zpravidla nejsou zvyklé na organizovanou volnočasovou činnost, svůj volný čas tráví většinou na ulici či u televize. Získat je pro činnosti v klubech je podmíněno zejména lokální dostupností, nízkoprahovostí, otevřeností ke každému, kdo přijde, volným a zajímavým programem, který dokáže zaujmout a současně působí „demokraticky“, aby se do něj mohl kdokoli zapojit třeba jen jednorázově.⁵ Žádný klub či centrum zabývající se volnočasovou aktivitou romských dětí nemůže být úspěšné, pokud si nezíská důvěru širších rodin dětí. Proto je nutné nabízet činnosti i pro dospělé.

2.3.2 Kritéria pracovníků v komunitních centrech

Na pracovníky těchto zařízení se kladou velké požadavky: musí být neanonymní, vytrvalí, stálí a připraveni se dětmi neformálně zabývat, protože romské děti většinou nechodí do center ani tak za programem, jako spíše za lidmi, které rády vidí a ke kterým mají důvěru. Cílevědomá výchova v rámci volnočasových aktivitách udává dětem a mládeži určitý životní směr a náplň, obohacuje je o kulturu, vědomosti a dovednosti, a proto je tato práce nejen náročná, ale i potřebná. Řada romských dětí žijící na okraji společnosti v komunitách vyžadují zvláštní péči vzhledem k odlišnému sociálnímu a

⁵ Sborník příspěvků k metodice práce v organizacích pracujících s romskými dětmi a mládeží. *Řetězec*. Praha:Občanské sdružení R-Mosty, 2003, s. 10

kulturnímu postavení rodiny, proto tuto práci jsou schopni vykonávat jen odborníci, kteří se najdou i v řadách Romů.

Člověk, který chce pracovat s romskými dětmi, by měl mít určité kvality:

- musí mít přirozenou autoritu
- měl by znát hodnoty a kulturu cílové skupiny lidí, se kterými bude pracovat
- měl by jít dětem příkladem
- měl by mít velkou dávku tolerance a empatie
- v morálních i pracovních plánech by měl být důsledný

V centrech či klubech pracují i dobrovolníci. Jedná se o zájemce, převážně studenty vysokých škol nebo středních škol, kteří mají sociální cítění a zájem o dobrovolnický závazek v komunitních centrech či klubech. Pro jejich budoucí činnost v organizacích je potřeba dobrovolníky vyškolit podle typu činnosti, kterou budou vykonávat. Dále je třeba dobrovolníky seznámit s posláním a charakteristikou organizace, s jejími specifiky, se základními dokumenty, informovat o úkonech, které budou muset vykonat ještě před nástupem do zařízení a o organizační struktuře.

3 Praktická část

Popis situace:

Na okrese Kutnohorska, Kolínska a Čáslavi v posledních letech kolísá nezaměstnanost mezi 10 – 12 % a lidé se základním vzděláním a nedokončeným základním vzděláním jsou prakticky bez šance sehnat jakoukoliv práci legálně. Do této skupiny nezaměstnaných patří zejména romští občané. Příslušníci romských komunit bydlí v bytech nízké kategorie. Děti z těchto komunit nastupují z 95% do „zvláštních“ škol a tím se jim snižuje možnost dalšího vzdělávání, žijí v prostředí převážně zničeném, nemotivačním, málo podnětném. Chybí podmínky na přípravu do školy a pro všestranný zdravý rozvoj dítěte.⁶ Často se setkáváme s dětmi předškolního věku, u kterých chybí základní hygienické návyky, obecné znalosti a dovednosti odpovídající jejich věku či dostatečná slovní zásoba potřebná ke komunikaci s okolím. Dá se říci, že tato problematika týkající se romské komunity se stala podnětem vzniku zařízení, které se zaměřuje a poskytuje služby určené pro podporu společnosti romské komunity. Cílovou skupinu v současné době tvoří převážně děti, mládež z romské komunity v Kutné Hoře, Neškaredic, Třebešic, Ovčár – Nových Dvorů.

3.1 Komunitní edukační centrum Maják v Kutné Hoře

Motto:

*Maják je pevně čnicí bod v moři nikdy nekončící nudy, kde se dítě proplouvající svým dětstvím může alespoň na pár hodin zachytit a poznat, že život se dá žít i jinak než zná ze své lodi...*⁷

3.1.1 Základní informace

Komunitní centrum Maják je nízkoprahové centrum specifické, stacionární. Jde o zařízení, které pracuje jako jedno ze středisek Oblastní charity Kutná Hora. (OCHKH)

Zřizovatelem OCHKH je Diecézní charita Hradec Králové. Maják jako samostatné centrum vzniklo v roce 1998. Právní statut OCHKH: církevní právnická osoba.

⁶ Sborník příspěvků k metodice práce v organizacích pracujících s romskými dětmi a mládeží. *Řetěz*. Praha:Občanské sdružení R-Mosty, 2003, s. 47

⁷ *Výroční zpráva 2005*. Kutná Hora: Oblastní charita Kutná Hora, 2005, s.8

Poskytuje cílené služby jednotlivcům a sociálním skupinám, jejichž obtíže a problémy jsou řazeny mezi sociálně rizikové jevy a dotýkají se kulturních odlišností. 90% klientů tvoří Romové, ostatní jsou z majoritní společnosti.

3.1.2 Komplex služeb kontaktní práce

Výchovné, vzdělávací a aktivizační programy

Pomoc při prosazování práv a zájmů

Poradenské služby

Dílna

Předškolní klub

Volnočasové aktivity pro děti

Terénní práce

Doučování

Probační program OPP

Aktivity nabízené uživatelům zahrnují volnočasové aktivity a zájmovou činnost pro děti ve věku od 6 let do ukončení školní docházky a doučování školních dětí. Pro děti předškolního věku se nabízí předškolní klub, který se zaměřuje na přípravu dětí na školní docházku. Pro mládež a dospělé se zdravotním nebo sociálním handicapem je umožněna práce v klubové rukodělné dílně. V současné době probíhá přípravná fáze probačního programu, který je určen lidem od 15 do 20 let a je programem volnočasovým, zároveň motivačním i resocializačním. Pro odsouzené mladistvé a dospělé je ve středisku možnost odpracování si alternativního trestu obecně prospěšných prací.

3.1.3 Cíl komunitního centra

- zmírnit sociální distance majority vůči minoritě
- zlepšit komunikaci mezi místní minoritou a majoritou
- zlepšit všeobecné znalosti a dovednosti u dětí z rodin se slabou sociokulturní úrovní
- zlepšit šance u jedinců ohrožených sociálním vyloučením obstát ve společnosti

3.1.4 Personální služby

Oblastní charita zaměstnává dostatečný počet vhodně a přiměřeně vzdělaného personálu tak, aby bylo možno plnit cíle zařízení a pracovat s klienty. Mezi základní pracovní tým patří : vedoucí střediska, vedoucí dílny, sociální pracovníci, odborný garant. Dále je zabezpečen rozšířený tým nutný pro provoz aktivit stávající z vedoucích jednotlivých kroužků a externistů pro doučování.

Každý pracovník centra je proškolen v souladu s pravidly bezpečnosti práce, má možnost se dále vzdělávat a 2krát ročně je mu nabízena supervize zaměřená na vědomosti, postoje zaměstnance, pochopení jeho profesionální role, na praktické dovednosti.

Personální zajištění v současnosti:

Zaměstnanci na plný pracovní úvazek	3
Zaměstnanci na poloviční pracovní úvazek	1
Externí pracovníci a dobrovolníci	8

Zaměstnanci komunitního centra jsou středoškolského vzdělání, v současné době všichni studují na VŠ (obory sociální péče, učitelství). Pracovníci jsou proškoleni kursem pro práci s dětmi.

3.1.5 Cílová skupina komunitního centra

Cílovou skupinu v současné době tvoří převážně děti, mládež z romské komunity v Kutné Hoře, Neškaredic, Třebešic, Ovčár – Nových Dvorů. Jde zejména o děti z místní komunity ohrožené sociálním vyloučením, děti pocházející z rodin s nízkou sociokulturní úrovní. Dospělou klientelu tvoří handicapovaná (zdravotně nebo sociálně) mládež a dospělí, kteří využívají možnost pracovat v klubové dílně. Další část dospělé klientely tvoří lidé odsouzení k alternativnímu trestu obecně prospěšných prací, kteří si tento trest odpracovávají v rámci střediska při drobných údržbářských pracích, při úklidu střediska a jeho bezprostředního okolí a výpomocí v klubové dílně. 1x týdně dochází do střediska Maják skupina klientů z ústavu sociální péče na pracovní činnosti v rámci svých volnočasových aktivit.

Pokud organizace nemůže poskytnout potřebnou službu, je klient doporučen do jiného zařízení.

Věková hranice uživatelů: děti ve věku 4 – 14 let, mládež ve věku 15 – 20 let, dospělí

Počet uživatelů (kapacita) v současné době:

Dílna	8 klientů
Předškolní klub	6 dětí
Volnočasové aktivity	cca 30 dětí
Zájmová činnost	cca 10-15 dětí
Doučování	10 dětí
Klienti z ÚSP	8 až 10 dospělých klientů

3.1.6 Realizační celoroční program centra

- 1. měsíc: nábor a proškolení dobrovolníků, výběrové řízení na vedoucího předškolního klubu, nákup materiálu a pomůcek pro rukodělnou dílnu a předškolní klub, terénní práce v komunitách ve spolupráci se streetworkery – předání informací a vzbuzení zájmu komunity
- 2. měsíc: zápis do předškolního klubu a žáků na doučování, vypracování individuálních učebních plánů, diagnostika, zahájení pravidelné činnosti předškolního klubu, doučování a volnočasových aktivit
- 3. – 8. měsíc: pravidelné celoroční aktivity centra
- 6. měsíc: průběžné hodnocení, vyhodnocení učebních plánů, dílčí přizpůsobení programu konkrétním situacím a dětem
- 8. měsíc: zakončení školního roku, zhodnocení výsledků programu, jak se projevil ve školních výsledcích dětí, v jejich úspěšnosti, v počtu nově zapsaných dětí z této skupiny na základní školy apod.
- 9. měsíc: probíhá letní činnost pro děti – příměstský tábor, pobytový tábor
- 10. měsíc: opakování s dětmi chystající se do školy – připomenutí loňské poznatky, zklidnění po prázdninách, zvláštní péče o předškolní děti nastupující do prvních tříd, doprovázení rodičů při vybavení náležitostí související se školou

- 11. měsíc: předškolní klub opět zahajuje svou pravidelnou činnost, začíná nábor na doučování, doučuje se
- 12. měsíc: pravidelná činnost dle programu, zhodnocení programu, závěrečné zprávy, vyúčtování

Realizační plán práce:

- během školního roku probíhají všechny aktivity (pondělí – čtvrtek, pátek sanitární den)
- o prázdninách jsou poskytnuty letní pobytové tábory a příměstské tábory
- v průběhu prázdnin probíhá nutná údržba a úklid, které nelze provádět za běžného provozu střediska

3.1.7 Vedení dokumentace

Středisko je vybaveno docházkovou knihou pro klienty volnočasových aktivit, pro klienty navštěvující dílnu, pro děti předškolního klubu a pro klienty na doučování. Do těchto knih vedoucí činností zaznamenávají jména klientů, kontakty a úkony. Dále se zaznamenává fotodokumentace činností a aktivit nabízených střediskem či písemné výstupy ze zájmových kroužků.

3.1.8 Finanční zabezpečení centra

Komunitní centrum nemá vlastní zdroje, činnost je financována z grantů, dotací, sbírkových projektů. Klienti si zde neplatí žádné poplatky. Částečně jsou potřeby kryty ze sponzorských darů (např. výtvarné pomůcky pro děti) nebo darů od drobných dárců (materiál do dílny). Nepatrnou část příjmů tvoří výtěžky z prodeje výrobků klubové rukodělné dílny. Peníze jsou použity na další nákup materiálu a potřeb pro klubovou dílnu.

3.1.9 Informovanost o službě, péči centra

- prostřednictvím médií (místní tisk, rozhlas)
- informace se šíří mezi členy komunity
- vývěsky, letáky o jednorázových akcích
- prezentace při prodejních akcích, výrobky klientů

3.2 Občanské sdružení Děti Naděje – Nymburk, Milovice, Lysá nad Labem

Motto:

*Je snadnější budovat chlapce a dívky než opravovat muže a ženy.*⁸

3.2.1 Základní informace

Základ této organizace spadá pod činnost církve Křesťanského společenství v Nymburce. Oficiální vznik Občanského sdružení Děti naděje se datuje na rok 2002, kdy se činnost spojená s dětmi a mládeží odloučila od církve a stala se tak samostatným občanským sdružením. Tuto aktivitu členové Občanského sdružení provozují již pátým rokem. Jde o nízkoprahové zařízení, které pracuje s dětmi a mládeží z "rizikových skupin". Tyto děti mají velmi slabé sociální zázemí v rodinách a jsou často ohroženy různými negativními vlivy (alkohol, drogy, drobná kriminalita, gangy), snadno podléhají těmto vlivům a "zapojují" se do nich. Převážná část jedinců pochází z romských rodin.

Práce organizace začínala právě tam, kde mnohé z dětí byly a jsou - přímo na ulici, v kolonii, v Nymburce. Později se přesunula činnost i do oblasti skateparku v Lysé nad Labem či do klubovny v Milovicích.

3.2.2 Komplex služeb kontaktní práce

Nedělní dětská církev

Sociální poradenské služby

Zájmové kroužky: taneční, pěvecký, výtvarný, počítačový

Fotbalový klub

Terénní práce

Doučování

Aktivity, které se nabízí pro děti a mládež jsou zaměřeny převážně na využití jejich volného času. Práce s dětmi začínala na ulici, tam, kde se cítily romské děti nejlépe. Zároveň však byly a stále ještě jsou vystavěny rizikovým negativním vlivům, které je mohou znatelně ohrozit, pokud jim podlehnou. Občanské sdružení Děti naděje se snaží svou činností obohatit využití volného času dětem i mládeži. Chlapce motivuje fotbalový klub, který se skládá z klukovské sestavy z Lysé a Milovic a jmenuje se Ambassadors

---

⁸ <http://www.detinadeje.info/>

Milovice. Pravidelně se scházejí na tréninky na pronajatém hřišti od Městského úřadu města Milovic nebo v tělocvičně ZŠ Komenského v Lysé nad Labem. Děvčata (ale i chlapci) ve věku 10 – 16 let využívají tanečního klubu Hip - hopu, break dance. Nazývají se KoH Gang a opět se pravidelně scházejí k tréninku. Pro mladší děti Sdružení nabízí výtvarný a pěvecký kroužek. Rozjíždí se i kroužek počítačový. Nejvíce viditelnou akcí Děti naděje je shromáždění velké dětské církve (*příloha č.1*).

3.2.3 Cíl Občanského sdružení Děti naděje

- pracovat na výchově a budování dětí a mládeže v základních křesťanských hodnotách, pozitivních morálních a společenských normách
- jasnými a pevnými normami stavět protíváhu vlně morálního relativismu ve společnosti
- věnovat se ohroženým skupinám mládeže – mládeži z hůře postavených sociálních skupin, speciálně pak romské mládeži
- motivovat a vést děti, mládež ke kladným hodnotám vlastního života
- věnovat dětem a mládeži vhodné činnosti jako prevenci proti kriminalitě a drogám
- podchytit děti a mládež, kteří balancují na okraji společnosti, žijí v beznaději, odmítnutí - a právě takovým přinést naději a lásku, sebevědomí
- vytvořit a podporovat v dětech morální a duchovní základ, kterým by byli sami schopny čelit negativním vlivům jejich okolí

3.2.4 Personální služby

V Občanském sdružení Děti naděje je zaměstnáno deset dospělých lidí, včetně zakladatelů této organizace. Mimo jiné zde vypomáhá v práci pastor sboru KS Nymburk, romský poradce či trenér fotbalového klubu Ambassadors Milovice. Všichni tito členové sdružení se starají o různé části provozu dětské služby.

3.2.5 Cílová skupina sdružení

Cílovou skupinu Občanského sdružení Děti naděje tvoří jak děti z Milovic, tak i děti z okolních obcí. Romské děti z kolonie a ostatních částí Nymburka, Lysé nad Labem a Milovic dnes tvoří většinu dětí Naděje. Jde o děti pocházejících z rodin se slabým sociálním zázemím a jsou často ohroženy různými negativními vlivy (alkohol, drogy,

drobná kriminalita). Služby se poskytují všem věkovým kategoriím, ale práce se v současné době nejvíce soustředí na věk 13-16 let, tzv. teenagerů. Nabízí se i poradenské služby romským rodičům v rámci sociální pomoci.

3.2.6 Finanční zabezpečení sdružení

Občanské sdružení se snaží samofinancovat provoz všech zmíněných činností. Spolu s dětmi průběžně v celém roce se účastní různých brigád, kde mají chlapci i děvčata možnost vydělat si nějaké „vlastní“ peníze. Finanční prostředky získávají i z benefičních koncertů, kde mají možnost kulturním vystoupením seznámit veřejnost s propagací činností občanského sdružení a částečně jsou potřeby pro tyto aktivity sdružení kryty ze sponzorských darů.

3.2.7 Náplň práce sdružení

Sdružení Děti naděje pořádá setkání a programy přímo na ulici, pravidelná týdenní setkání s předem připraveným programem, akce typu dětský den, dětské prázdninové tábory a víkendy.

Zakládá sportovní kluby a věnuje se sportovní činnosti, připravuje a organizuje různé zájmové kroužky a činnosti (keramika, výtvarná výchova, muzika a tanec, počítače, cyklistika, ...). Pořádá veřejná vystoupení (muzikály, divadlo, kino, hudební vystoupení, různé show a podobně).

Zajišťuje finanční, materiální i lidské zdroje pro svoji činnost. Pronajímá, kupuje a opravuje prostory pro činnost s dětmi a mládeží a provádí technickou podporu výše uvedené činnosti. Zabývá se charitativní činností.

Spolupracuje s organizacemi s podobnou náplní činnosti, a místními církvemi v České republice i zahraničí. Podporuje založení a činnost obdobně zaměřených organizací, pořádá vyučování v práci s dětmi a mládeží a připravuje výukové materiály.

3.2.8 Současná vize sdružení

Vizí Občanského sdružení Děti naděje je vybudovat v Milovicích dětské centrum, za jehož účelem se za přispění Křesťanského společenství Nymburk a mnoha dalších sponzorů zakoupil dům, který je v současné době před velkou rekonstrukcí. Připravuje se videozáznam o práci sdružení. Toto video má posloužit k propagaci činností a oslovení

veřejnosti ohledně sponzorských darů a grantů. V domě dětského centra by měly vzniknout klubovny, pracovny pro keramiku, PC, fotografování, dílny pro kutily, klubovna pro fotbalový klub, kuchyň s jídelnou, velký shromažďovací sál, malé hudební studio. Dětské centrum by mělo být místem, kde se budou konat protidrogové přednášky, pedagogicko-psychologická poradna, doučování dětí a výuka hry na hudební nástroje. Dům pro dětské centrum se nachází v blízkosti pronajatého hřiště, které by sdružení rádo zrekonstruovalo a jako nový prvek vybudovalo šatny se sociálním zařízením pro fotbalisty a skate park. Připravuje zároveň projekt na opravu a rekonstrukci hřiště.

V současné době se Občanské sdružení Děti naděje chystá na změnu ve své práci: vedle činností nabízené mladším dětem se chtějí věnovat mnohem více teenagerům – starším dětem, mládeži, kteří častěji podléhají sociálně patologickým vlivům.

4 Výzkum názorů zaměstnanců nízkoprahových zařízení

4.1 Úvod

Do praktické části své diplomové práce jsem zařadila i výzkumné šetření prováděné v některých oblastech České republiky s cílem zjištění postojů a názorů pracovníků nízkoprahových zařízení zabývajících se volnočasovou aktivitou dětí a mládeže (především u romských dětí a mládeže) ke kvalitě, úspěšnosti a významu jejich práce.

4.2 Stanovení předpokladů

Východiskem pro stanovení předpokladů byly informace získané studiem odborných pramenů a dosavadní vědomosti a zkušenosti týkající se této problematiky. Vybrala jsem několik předpokladů:

- Nízkoprahová zařízení jsou jedním typem organizací, které svým programem přispívají ke zdravému všeobecnému rozvoji dítěte a nabízí jim vhodné využití volného času.
- Překonání nedůvěry rodičů a jejich zapojení do aktivit zařízení jsou jedním z předpokladů zefektivnění práce s dětmi romského původu.
- Podpora okolí a obyvatel majoritní společnosti, ale také podpora romské komunity, přispívají k optimalizaci efektivity práce s romskými dětmi.

4.3 Velikost vzorku, počet respondentů

Šetření probíhalo v oblastech tří krajů České republiky- Středočeský, Pardubický, Vysočina a v oblasti Prahy. Na základě emailových adres nízkoprahových subjektů, získaných prostřednictvím veřejných zdrojů (např. seznam nízkoprahových klubů na internetu na adrese <http://www.streetwork.cz/>) byl zaslán anonymní dotazník na vybraná nízkoprahová zařízení. Osloveno bylo v lednu 2007 zhruba 30 nízkoprahových klubů. Bohužel ne vždy byly emailové adresy aktivní. Z hlediska návratnosti odpovědí proto došlo tímto k určitému omezení.

Seznam oslovených nízkoprahových zařízení:

Kraj: Středočeský kraj

Archa Rakovník

Domek - nízkoprahové centrum pro děti a mládež

Domek - NZDM a předškolní klub

Klub Kotelna

Klub Zvonice

Kraj: Pardubický kraj

Free klub NZDM Apsida

Jakub klub

Jeskyně

Klub Agora

Komunitní projekt Kopretina

Nespecifická terenní práce Pardubice

Nízkoprahový klub Futur

Nízkoprahový klub ve Stříteži

Kraj: Kraj Vysočina

Ambrela

D - STOP

EZOP

KC Spirála

klub Vrakbar

Klub Zámek - centrum prevence

Ponorka centrum prevence

Výzkumného šetření se zúčastnilo celkem 17 respondentů, pracovníků nízkoprahových zařízení. Obdržel-li respondent dotazník a projevil zájem odpovědět, předností tohoto dotazníku byla jeho nenáročnost ve vyplňování.

4.4 Metodika šetření

Výzkumný nástroj – dotazník (*příloha č.2*). Důvodem volby byla jednoznačnost výpovědní hodnoty (polozavřené, uzavřené i otevřené otázky) a relativní časová nenáročnost. Dotazník byl sestaven z 20 otázek. Úvodní část tvořily otázky týkající se průměrného věku respondenta a typu ukončeného vzdělání pro přesnější charakteristiku vzorku respondentů. Dále pak navazovaly otázky týkající se charakteristiky zařízení respondenta a jeho názory i postoje k náplni své práce. U většiny otázek bylo možné

doplnit i svůj názor, odlišoval-li se od stanovených možností. Odpovědi na čtyři otázky byly ponechány zcela na respondentovi.

Získané výsledky šetření využijí možnosti slovní a grafické interpretace.

4.5 Vyhodnocení výzkumu

První část dotazníku, otázka č.1 a otázka č.2 identifikují údaje o respondentech. Jsou zaměřeny na dosažení školního vzdělání respondentů a na délku praxe v nízkoprahových zařízeních (*příloha č.3*).

Jak bylo již výše uvedeno, výzkumu se zúčastnilo 17 respondentů, všichni pracovníci nízkoprahových zařízení. Podle zjištěných odpovědí k první otázce v dotazníku většina pracovníků těchto organizací pracuje v nízkoprahových klubech či centrech 3 až 6 let. Domnívám se, že tento nízký počet let praxe s dětmi a mládeží ze sociálně slabších rodin souvisí se vznikem těchto zařízení. Většina nízkoprahových zařízení vznikala totiž okolo roku 2000. Nabízí se i názor, že tato práce volnočasových činností láká spíše mladé lidi, kteří ukončili své vzdělání na škole a nemají dosud možnost realizace ve své profesi z důvodu nedostatku pracovních míst. I tímto způsobem lze získat určitou praxi, pokud má člověk zájem pracovat s dětmi a mládeží.

Otázka č.2 zjišťovala dosažené vzdělání respondentů. Podle zjištěných informací lze usoudit, že pracovníci nízkoprahových zařízení mají převážně středoškolské vzdělání. Práce s dětmi z rodin se sociálně slabší úrovní, a s dětmi z rodin romské komunity je práce náročná, ale potřebná. Dá se říci, že této práci se může věnovat každý člověk, ale pouze člověk, který má určitá osobnostní kritéria (přirozená autorita, velká dávka tolerance a empatie, důslednost v morálních i pracovních plánech, kladný příklad pro děti) se stává tím nejlepším pracovníkem v nízkoprahových střediscích. Je nutné, aby zaměstnanec znal hodnoty a kulturu cílové skupiny lidí, se kterými pracuje. A protože nízkoprahová zařízení jsou zřizována pro klienty se sociálním, ale i zdravotním handicapem, není na škodu si své vzdělání prohloubit samostudiem či studiem na vysoké škole s odpovídajícím oborem.

Otázka č.3 zjišťovala, zda nízkoprahové zařízení, ze kterého vyplněný dotazník dorazil, navštěvují děti a mládež romského původu (*příloha č.4*). Výsledkem dotazu bylo, že většina z kolektivu dětí navštěvující klub či centrum jsou romského původu.

Domnívám se, že pro stanovení vypovídající hodnoty odpovědí výzkumu je toto množství postačující. Lze tak usoudit, že nízkoprahová zařízení v oblastech Středočeského, Pardubického kraje a Vysočiny využívají zejména děti a mládež romské komunity a to převážně mladšího a staršího školního věku. Dalšími klienty těchto zařízení jsou adolescenti a dospělí.

Nízkoprahová zařízení volnočasových aktivit se zaměřují na klientelu převážně dětskou, ať už mladšího školního věku nebo staršího školního věku. Akce a činnosti nabízené těmito organizacemi však využívají i adolescenti a dospělí, kteří dávají přednost „besedovým“ nebo poradenským aktivitám. Některá nízkoprahová zařízení se zaměřují i na předškolní věk a nabízí pro ně program pro přípravu na školní docházku. Je však zřejmé z vyplněných odpovědí, že tato část klientů je nepatrná (*příloha č.4*).

Vzhledem k tomu, že se v komunitních centrech či nízkoprahových zařízeních pracuje s romskými dětmi a mládeží, by kritérium každého pracovníka tohoto zařízení měla být znalost hodnot a kultury cílové skupiny, se kterou pracuje. K této myšlence se obrací v dotazníku otázky č. 6,7,8. Na otázku č.8: „Znáte historii Romů?“ odpověděla více jak polovina respondentů kladně, ovšem většina z nich si vybrala odpověď s dodatkem velmi málo. Z toho vyplývá, že pracovníci vybraných zařízení pro lepší poznání dětí (jejich chování a zvyků, snad i ohledně otázky motivace), se snaží alespoň minimálně seznámit s historií života romské populace. Pokud to i finanční stránka komunitních center dovolí, nabízí se zde pro zaměstnance možnost využít různých typů školení, kursů či seminářů s tematikou práce s romskými dětmi apod. K této problematice se však vyjádřila většina respondentů záporně.

Stále velkým problémem i v současné době je komunikace mezi dětmi, mládeží romského původu a jedinci z majority. I v nízkoprahových zařízeních je na počátku každé práce s těmito dětmi problém porozumět si navzájem. Týká se to především v mentalitě národa, ale i v jazykové bariéře. Romské děti, které většinu svého času pobývají ve své komunitě, používají převážně romštinu, ale jde spíše o romský jazyk s etnolektem češtiny nebo slovenštiny. „Čistou“ romštinu znají pouze pasivně. Romský jazyk má odlišnou slovní zásobu, více se využívá řeč těla, mimiky, intonace, hlasitost. Pro pracovníky komunitních center je potřeba při komunikaci s romským dítětem naladit se „na stejnou strunu“. Jakým jazykem se komunikuje v komunitních centrech zjišťoval dotaz č.6. Odpovědi se u většiny respondentů shodly na záporech. Z toho lze vyvodit, že většina

pracovníků z nízkoprahových zařízení, kteří pracují s romskými dětmi, využívají pouze český jazyk, a to z důvodu neznalosti romského jazyka. Podle mého názoru není nutné naučit se komunikovat v romském jazyce, pokud chceme, aby nám romské děti porozuměly, ale je pestrým obohacením této práce občas využít slovo z romštiny, které je pro děti běžné a vhodné.⁹ Pokud se vyskytují v komunitních centrech problémy v komunikaci s dětmi i jejich rodiči, je vhodná spolupráce dobrovolníka z romské komunity nebo romského asistenta. Podle vyplněných odpovědí na otázku č.5 je zřejmé, že ve většině centrech, která se zúčastnila tohoto výzkumu, nevypomáhá žádný romský asistent ani dobrovolník z romské komunity. Pouze dva respondenti odpověděli kladně a jejich zařízení zaměstnává romskou asistentku - tanečnickou lektorku a romského dobrovolníka (*příloha č.5*).

Otázka č.9 a č.10 se zaměřovala na výzkum spolupráce s rodiči romských dětí. Respondenti, kteří vyplnili svůj dotazník, udali ve svých odpovědích, že jsou v kontaktu s rodiči dětí navštěvující komunitní centra. Alespoň s jedním z rodičů dítěte se osobně znají a třetina respondentů zná i členy širší rodiny dítěte. Mezi aktivity, které nabízí nízkoprahová zařízení, se poskytují i služby poradenské v rámci sociální pomoci pro romské občany. Kontakt s rodiči romských dětí je nutný a měl by vést k jejich zapojení do činností zařízení. Jak se romští „dospěláci“ podílí na akcích propagovaných nízkoprahovým zařízením se vyjadřují odpovědi respondentů k otázce č.10 (*příloha č.6*).

Následující otázky č.11 a č.12 zjišťovaly, o jaké činnosti a aktivity v komunitních centrech je největší zájem a zda romské děti využívají akce typu jednodenního výletu, či exkurzí. Vzhledem k odpovědím, které respondenti uvedli do dotazníku bylo zjištěno, že romské děti se rády účastní celodenních akcí, zejména akcí pořádaných v místě bydliště, odkud mají blíže se zúčastnit a možnost kdykoliv z akce odejít. Nejvíce oblíbené akce jsou typu tanečního a hudebního žánru. Těch se účastní převážně starší děti a mládež. Mladší děti si oblíbily především akce, které jim přinášejí menší užitek, např. karnevaly, dětské dny či víkendová setkání se soutěžemi.

V činnostech, která nabízí nízkoprahová zařízení se největšího ohlasu u dětí (podle udaných odpovědí respondentů) dostalo zájmovým aktivitám a zájmovým soutěživým

---

⁹ Z vlastní zkušenosti jsem poznala jakou radost dětem udělá, když mě mohou naučit nějaké romské slovo, které používají doma.

činností. Z toho vyplývá, že nízkoprahová zařízení se převážně zaměřují na vyplnění volného času dětí a mládeže a má k tomuto účelu připravenou širokou nabídku aktivit, ze kterých si děti podle svého výběru mohou zvolit volnočasovou činnost. Podle vyplněných odpovědí v dotazníku na tuto otázku (č.12) několik respondentů označilo i doučovací činnost. Podle mého názoru se spíše jedná o činnost, která se provozuje v centrech po dohodě s dětmi a zejména s jejich rodiči, pokud dítě má problémy ve škole, je méně úspěšné nebo rodiče nestačí s dítětem připravovat se do školy. Pokud tuto činnost provádí „odborník“ a učí se s dítětem pomocí her, může se stát, že si žák doučovací činnost oblíbí a nebrání se jí (*příloha č.7*).

Otázky č.13,14,15 byly otevřené, odpovědi k těmto dotazům jsem ponechala na respondentech a nenabídla jsem jim žádné odpovědi. Zajímaly mě názory a zkušenosti jednotlivých respondentů dotazníku. Otázky se vztahovaly k pochopení vlastní práce s romskými dětmi a mládeží. Respondenti měli vypsát kladné a záporné aspekty práce s dětmi z romské komunity. Mezi kladné aspekty byly zaznamenány názory např. živost a veselost romských dětí „nabíjí“ energií osobnost respondenta, poznání vztahů v určitých lokalitách Romů, pochopení jejich stylu života a mezilidských vztahů vůči majoritě, poznání charakteru romských dětí, vnímat a napomáhat prohloubit kladné vztahy mezi dětmi z majority a minority apod. V záporných aspektech se objevily odpovědi typu: u dětí malý zájem o činnosti s pravidly, postavené na složitější organizaci, slabá vytrvalost při aktivitách, finanční podpora ze strany rodičů dětí na určité akce nebo lhavost či menší krádeže v zařízení. Zde bych chtěla podotknout, že některé romské děti, které navštěvují tato zařízení, pocházejí z rodin se slabou sociální úrovní. Pomůcky nebo hračky, které jim centrum nabízí, jsou převážně věci, které si v rodině nemohou z omezených finančních důvodů dovolit. A proto může nadejít situace, kdy se dítě snaží krádeží a lží „zamaskovat chudost“ své rodiny. Vhodným přístupem a dohodou centra s dětmi a rodiči lze těmto problémům předejít.

Za kladné aspekty této práce pro romské děti a mládež považuje většina respondentů nabídku strukturované činnosti typu volnočasových organizovaných aktivit jako prevenci proti negativním vlivům ze sociálního prostředí (alkohol, drogy, kouření, prostituce a zneužívání, vandalismus). Svou volbou volnočasové aktivity se děti učí organizovat svůj volný čas a vhodně ho využít. Určitým způsobem nízkoprahová zařízení svým programem pomáhají ve všestranném rozvoji dítěte a optimálním způsobem

prohlubují komunikaci mezi majoritou a minoritou. Odpovědi respondentů dotazníku na otázku č.14 se téměř shodují s názory k otázce č.18. Všichni zúčastnění respondenti považují svou práci v nízkoprahových zařízeních za přínosnou nejen pro romské děti. Dobrovolné využívání nabízených činností a akcí je vhodnou motivací pro vzájemné poznání a možné budoucí soužití různých kultur.¹⁰

K otázce č.16 se vyjádřila polovina respondentů kladně s dodatkem, jakým způsobem a při jakých příležitostech spolupracují nízkoprahová centra se základními školami. Jedná se převážně o akce typu společných výstav výrobků a výkresů dětí, pořádání dětských dnů nebo různá kulturní vystoupení, na která se děti připravují jak ve škole tak i v klubech anebo jde o společnou dohodu při doučování neúspěšných dětí. Druhá polovina respondentů si vybrala neurčitou odpověď (*příloha č.8*).

Do problematiky týkající se práce nízkoprahových zařízení je nutné zařadit názory týkající se podpory ze strany měst či obcí, ale také obyvatel oblastí, kde nízkoprahová centra existují. K těmto názorům byla nabídnuta otázka č.17. Respondenti dotazníku měli možnost si vybrat vhodnou odpověď, kterou mohli rozšířit o svůj názor. Podle vyplněných odpovědí lze usoudit, že nízkoprahové organizace z větší části mají podporu obcí a měst, kde se zřizují. Přesto se vyskytnou problémy i s negativní reakcí na práci komunitních center ze strany některých občanů, zejména sousedů, kteří sídlí v lokalitě těchto zařízení. Mnozí z nich mají obavy ze shlukování většího počtu romských dětí či mládeže a přetrvává v nich silná nedůvěra vůči této komunitě. Jen malé procento komunitních center z vybraných oblastí se vyjádřilo k této otázce záporně (*příloha č.8*).

Závěrečné otázky č.19 a 20 zjišťovaly názory respondentů ohledně současných nedostatků ve své práci a zároveň se vyjadřovali ke způsobům vylepšení služeb nízkoprahových zařízení. Mezi uvedené nedostatky práce v komunitních centrech patří např. špatné nedostačující prostorové podmínky, nedostatek zaměstnanců, spolupráce s romským asistentem či dobrovolníkem, nedostatek finančního zázemí, zřizování nízkoprahových zařízení mimo romskou lokalitu či slabá komunikace a důvěra u rodičů dětí. Tyto uvedené nedostatky a mnoho dalších leží na bedrech většiny nízkoprahových

---

¹⁰ ŠOTOLOVÁ, Eva. *Vzdělávání Romů*. Praha: Grada Publishing, 2001, s. 55

zařízení. Domnívám se tedy, že každé komunitní centrum, klub či středisko se snaží najít správný způsob jak tyto problémy řešit.

4.6 Závěrečné shrnutí dotazníku

Výsledky výzkumného šetření nelze zobecňovat, neboť se nejedná o výzkum, který by vyžadoval rozsáhlé šetření s mnoha respondenty. Šetření se ze 30 oslovených nízkoprahových klubů z oblastí Středočeského, Pardubického kraje a Vysočiny zúčastnilo pouze 17 respondentů. Všichni, kteří se výzkumu zúčastnili, jsou pracovníci komunitních klubů a lze tedy konstatovat, že jsou kompetentní zodpovědět položené otázky v dotazníku.

Velmi pozitivně hodnotím zájem dotazovaných pracovníků nízkoprahových zařízení o vyjádření významu této práce s romskými dětmi. Možnou příčinou je i skutečnost, že většinu těchto zařízení, ze kterých byly doručeny vyplněné dotazníky, navštěvují a využívají jejich služby děti a mládež romského původu. Šetření potvrdilo potřebu zřízení těchto nízkoprahových zařízení, které jsou zaměřeny na volnočasovou aktivitu dětí a mládeže. Tato zařízení, komunitní centra, jsou všemi dotazovanými respondenty považována za velký přínos z hlediska prevence negativních vlivů ze sociálního prostředí působící na děti a také z hlediska vytvářejících vztahů majority k minoritě a naopak. Dotazovaní by uvítaly lepší finanční zabezpečení programů těchto organizací, vylepšení prostorových podmínek a prohloubení spolupráce s romskými dobrovolníky či asistenty. Z šetření vyplynulo, že pro optimální práci nízkoprahového zařízení zaměřené na volnočasovou aktivitu romských dětí se stává nutností zajistit si důvěru rodičů dětí, ale i důvěru okolních obyvatel a navázat s nimi spolupráci.

5 Závěr

Způsob využívání volného času je jedním z důležitých ukazatelů životního stylu. Jde o hodnotovou orientaci člověka, která se projevuje v jeho chování i ve způsobu využívání a ovlivňování materiálních i sociálních životních podmínek. Každý jedinec má svůj individuální systém hodnot, který si utváří vlivem životních podmínek a svou aktivitou. Pro některé jedince je největší hodnotou práce, pro jiné jsou podstatnou a životní náplní činnosti ve volném čase, osobní koníčky nebo různé zábavy.¹¹ Volný čas lze definovat jako dobu, která člověku zbývá po splnění povinností, jde o oblast vlastní volby, která zahrnuje činnosti podporující radost a uspokojení. Pod pojmem volný čas se běžně zahrnují odpočinek, rekreace, zábava, zájmové činnosti a dobrovolné vzdělávání. Specifickou zvláštností volného času dětí a mládeže je to, že z výchovných důvodů je zapotřebí jeho citlivého a profesionálního (pedagogického) ovlivňování. Míra ovlivňování volného času závisí na věku dítěte, jeho mentální a sociální vyspělosti, ale i na charakteru rodinné výchovy. Dětem chybí dostatek zkušeností s vhodným využitím svého volného času, nedovedou se dobře orientovat ve všech oblastech zájmových činností, a proto potřebují určité nenásilné vedení. Podmínkou účinnosti je nenásilnost, dobrovolnost, pestrost a přitažlivost nabízených činností. Z hlediska bezpečnosti tyto aktivity jsou nabízeny různými společenskými organizacemi a institucemi. Jedním typem těchto zařízení jsou nízkoprahová zařízení zaměřená svým programem na volnočasové aktivity dětí a mládeže z rodin se slabší socio-kulturní úrovní. Do této skupiny patří i menšinová populace, romská komunita. Zabývat se metodami smysluplného trávení volného času je téma stále aktuální. Proto i občanská sdružení a romská komunitní centra přicházejí ve své činnosti stále s novými nápady, jak podchytit romské děti a mládež, jakým způsobem je motivovat a podporovat ke vzdělávací činnosti. Lze tvrdit, že nízkoprahová zařízení a další organizace, která se zaměřují na smysluplné využívání volného času a mládeže jsou „pomocnou rukou“ prevence sociálně patologických jevů. Služby, které jsou nabízeny v těchto organizacích, jsou cílevědomou uplatňovanou péčí o děti, mládež (klientelu), kteří hledají a nacházejí společenské uplatnění, zvyšují si sebevědomí a jsou schopny vážit si samy sebe.

---

¹¹ PÁVKOVÁ, J. a kolektiv. *Pedagogika volného času: teorie, praxe a perspektivy mimoškolní výchovy a zařízení volného času*. Praha: Portál, 2001, s. 28

Do budoucna bych přála všem organizacím a nízkoprahovým zařízením mnoho šťastných, spokojených dětí, které se u nich budou setkávat a využívat nabízených činností a akcí a mnoho radostných společně zažitých situací. Jsem přesvědčena, že romské děti i mládež dokážou být vděčné a mají v sobě přirozenou zvědavost a touhu po poznání, pouze potřebují získat důvěru okolní majority a respektování zvláštností sociálního prostředí, ze kterého pocházejí.

Ráda bych poděkovala všem romským dětem, rodičům, ale i pracovníkům nízkoprahových zařízení, s nimiž jsem měla možnost spolupracovat. Především jim vděčím za to, co o Romech vím.

6 Seznam použitých zdrojů

- BALVÍN, J. a kol. *Romové a zvláštní školy*. Ústí nad Labem: Hnutí R, 1997. 189 s. IBSN 80-902149-6-7.
- BALVÍN, J. a kol. *Romové a alternativní pedagogika*. Ústí nad Labem: Hnutí R, 2000. 198 s. IBSN 80-902461-7-6.
- BALVÍN, J. a kol. *Romové a pedagogika*. Ústí nad Labem: Hnutí R, 2000. 187 s. IBSN 80-902461-3-3.
- BALVÍN, J. a kol. *Romové a obec*. Ústí nad Labem: Hnutí R, 2001. 196 s. IBSN 80-902461-5-X.
- BALVÍN, J., TANCOŠ, J. *Romové a sociální pedagogika*. Ústí nad Labem: Hnutí R, 2001. 196 s. IBSN 80-902-461-4-1.
- DAVIDOVÁ, E. *Cesty Romů – Romano Drom 1945-1990*. Olomouc: PedF UP, 1995. *Romové v České republice (1945-1998)*. 1. vyd. Praha: SOCIOKLUB, 1999. IBSN 80-902260-7-8.
- PÁVKOVÁ, J. a kol. *Pedagogika volného času: teorie, praxe, perspektivy mimoškolní výchovy a zařízení volného času*. 2. vyd. Praha: Portál, 2001. 229 s. IBSN 80-7178-569-5.
- Řetízek*. Sborník příspěvků k metodice práce v organizacích pracujících s romskými dětmi a mládeží. Praha: Občanské sdružení R-MOSTY, 2003. 111 s.
- ŘÍČAN, P. *S Romy žít budeme – jde o to jak*. 1. vyd. Praha: Portál, 1998. 139 s. IBSN 80-7178-250-5.
- ŠÍŠKOVÁ, T. Specifika romského chování a komunikace. In *Menšiny a migranti v české republice*. Praha: Portál, 2001, s. 145-148. 1. vyd. IBSN 80-7178-648-9.
- ŠÍŠKOVÁ, T. *Výchova k toleranci a proti rasismu*. 1.vyd. Praha: Portál, 1998, 188 s. IBSN 80-7178-285-8.
- ŠOTOLOVÁ, E. *Vzdělávání Romů*. 2. vyd. Praha: Grada Publishing, 2001. 84 s. IBSN 80-247-0277-0.
- Výroční zpráva 2005. Oblastní charita Kutná Hora, 2005. 18 s.

FOLLER, A. 2004. *Občanské sdružení Děti naděje.*

<http://www.detinadeje.info/>

NEČAS, C., MIKLUŠÁKOVÁ, M. 2002. *Historie Romů na území České republiky.*

<http://romove.radio.cz/cz/clanek/18785>

<http://romove.radio.cz/cz/clanek/18389>

7 Seznam příloh

Příloha č. 1 - Dětská církev při Občanském sdružení Děti naděje

Příloha č.2 - Dotazník pro pracovníky nízkoprahových zařízení

Příloha č.3 - Grafické znázornění odpovědí respondentů na otázku č.1,2

Příloha č.4 - Grafické znázornění odpovědí respondentů na otázku č.3,4

Příloha č.5 - Grafické znázornění odpovědí respondentů na otázku č. 5,6,7,8

Příloha č.6 - Grafické znázornění odpovědí respondentů na otázku č. 9,10

Příloha č.7 - Grafické znázornění odpovědí respondentů na otázku č. 11,12

Příloha č.8 - Grafické znázornění odpovědí respondentů na otázku č. 16,17

Příloha č.9 – Vyplněné dotazníky od respondentů – celkem 13 dotazníků

Příloha č. 1

Dětská církev při Občanském sdružení Děti naděje

Nejvíce viditelnou akcí Občanského sdružení Děti naděje je shromáždění velké dětské církve. Shromáždění probíhá pravidelně od konce roku 2001. První půlrok se dětské shromáždění připravovalo každý týden, později jednou za čtrnáct dní. K dispozici pro tyto akce je pronajatý sál městského kulturního střediska v Nymburce. Oficiální začátek dětské církve se sice datuje do prosince roku 2001, ale v tuto dobu nastala jen malá změna. Práce s dětmi probíhala již třetím rokem přímo na ulici v Kolonii a na podzim roku 2001 v romském centru na Nymburském sídlišti se příliš rozrostla co do počtu účastníků a bylo potřeba se přesunout pod střechu s větším počtem míst. Zároveň členové Sdružení chtěli dětem přinášet ucelený program a uspořádat setkání dětí tak, aby se všechny mohly účastnit her a soutěží.

Do dětské církve přicházelo zhruba 200 dětí z Nymburka, Lysé nad Labem a Milovic, ale pravidelně se účastní okolo 60-80 dětí, asi pět dospělých a patnácti služebníků, kteří se podílejí na programu. Na každou dětskou církev je připraven autobus, který sváží děti z Milovic a Lysé nad Labem. Na speciální církve (vánoční, dětský den) přijde asi 150 dětí. Pevný základ dětské církve tvoří 30 dětí a ten také vytváří základ současného fotbalového, tanečního a biblického klubu.

Program dětské církve je založen na předpřipravených materiálech a zaměřuje se na základní duchovní pravdy a principy, vyučování o základních vztazích mezi lidmi a Bohem, o způsobech, jak je uskutečňovat. Pár témat pro příklad: věrnost (bohu i lidem, věrnost ve vztazích, věrnost svým slibům), pokoj v srdci (původ pokoje v Duchu svatém, odpuštění), radost (radost můžeme mít stále bez ohledu na situaci), láska a její ovoce (zdroj lásky je v živém Bohu, rozdíl mezi láskou, sexem, touhou, láska nikdy nekončí), poslušnost (poslušnost Bohu a rodičům, poslušnost přináší odměnu), sebeovládání (jak se učit sebeovládání, kde se bere), mírnost a tichost (mírnost je Boží vlastnost, není to známka slabosti).

Za dobu existence dětské církve slyšely děti asi padesát různých témat. Každé z těchto témat bylo rozděleno do několika příkladů ze života, krátkých vyučování, her, promítaných příběhů, muziky a různých ukázek.

Příloha č. 2

Dotazník pro pracovníky nízkoprahových zařízení

1. Jak dlouho pracujete v tomto zařízení ?

- a) 2 roky a méně
- b) 3 – 6 let
- c) 7 – 10 let
- d) Více let .....kolik

2. Jaké je Vaše vzdělání ?

- a) středoškolské
- b) vysokoškolské
- c) vysokoškolské se speciální pedagogikou
- d) jiné.....jaké?

3. Kolik procent z dětí navštěvující Vaše zařízení je z romské komunity?

- a) 10 – 15 % (menší část z kolektivu)
- b) 20 – 50% (asi polovina z počtu)
- c) 70 % (většina z kolektivu)
- d) 100% (všechny děti)

4. Který věk klientů dominuje ve Vašem zařízení?

- a) předškolní věk
- b) mladší školní věk
- c) starší školní věk
- d) adolescenti
- e) dospělí klienti

5. Pracuje ve Vašem zařízení i romský asistent nebo dobrovolník z romské komunity?

- a) ano, romský asistent
- b) ano, dobrovolník z romské komunity
- c) ano, romský asistent i dobrovolník
- d) ne

6. Využíváte ve své práci s romskými dětmi romský jazyk?

- a) ano, umím romský jazyk
- b) ne, neumím romský jazyk

- c) ano, využívám romských slov používaných u dětí
- d) ne, mluvím pouze česky

7. Účastnil(a) jste se nějakého školení, semináře, kursu apod. se zaměřením na romské etnikum?

- a) ne
- b) ano (*jaké*)

.....

8. Znáte historii Romů?

- a) ano
- b) ne
- c) ano, velmi málo

9. Do jaké míry se osobně znáte s dospělými členy rodin romských dětí z Vašeho zařízení?

- a) s nikým
- b) alespoň s jedním rodičem
- c) s oběma rodiči
- d) se členy širší rodiny

10. Účastní se členové rodin romských dětí z Vašeho zařízení některých Vašich akcí?

- a) ano, rodiče
- b) ano, členové širší rodiny
- c) ne

11. Účastní se romské děti Vašich akcí – výlety, exkurze, jednodenní dětské akce apod.?

- a) ano
- b) ne
- c) pouze některých (*kterých např.*).....

.....

12. Které aktivity z Vašich nabídek nejvíce zajímají romské děti?

- a) zájmové činnosti
- b) doučovací činnosti
- c) zájmové soutěživé činnosti (jednodenní akce)
- d) jiné činnosti (*uved'te jaké*)

.....

13. Vypište kladné aspekty práce s romskými dětmi pro Vás:

.....
.....

14. Vypište kladné aspekty práce s romskými dětmi pro romské děti:

.....
.....

15. Vypište záporné aspekty práce s romskými dětmi:

.....
.....

16. Spolupracuje Vaše zařízení se základní školou nebo se speciální školou?

- a) ne
- b) občas
- c) ano (*jakým způsobem*).....

17. Je Vaše organizace podporována ze strany okolí, města, obyvatel?

- a) ano
- b) ne
- c) částečně (*pokuste se vysvětlit*)
.....
- d) .....

18. Považujete využívání volnočasových organizovaných aktivit u romských dětí za přínosné?

- a) ne
- b) částečně
- c) ano (*v čem*)
.....

19. V čem vidíte současné nedostatky (případné skluzy a negace) v práci ve Vašem zařízení?

.....
.....

20. Jakým způsobem by se daly vylepšit služby Vašeho zařízení?

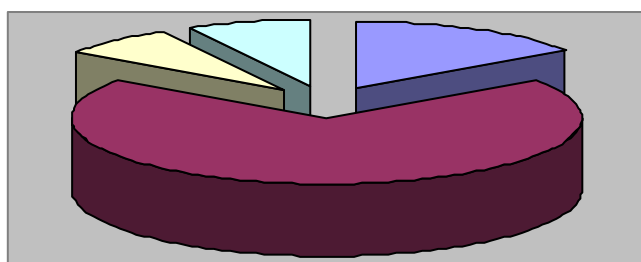
.....
.....

Příloha č.3

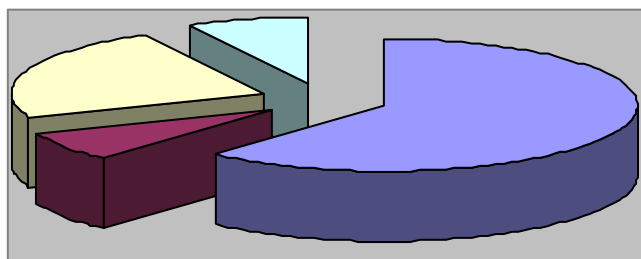
Grafické znázornění odpovědí respondentů na otázku č.1 a č.2

Jak dlouho pracujete v nízkoprahovém zařízení?

- a - 2 roky a méně
- b - 3 - 6 let
- c - 7 - 10 let
- d - více let

Jaké je vaše vzdělání?

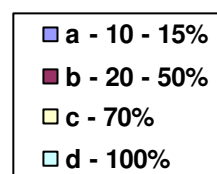
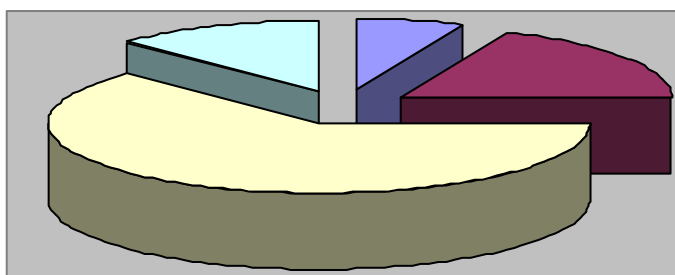

- a - středoškolské
- b- vysokoškolské
- c - vysokoškolské se speciální pedagogikou
- d - jiné

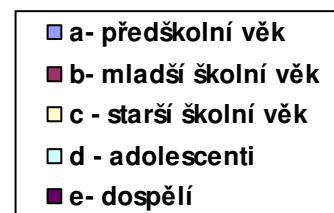
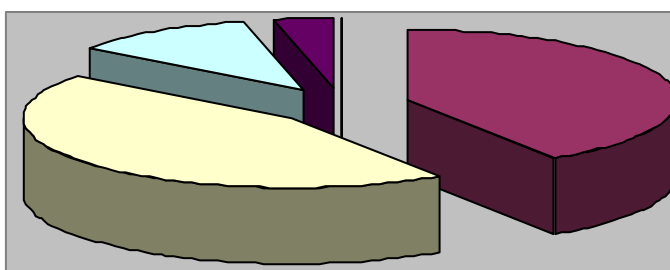
Příloha č.4

Grafické znázornění odpovědí respondentů na otázku č.3 a č.4

Kolik procent z dětí navštěvující vaše zařízení je z romské komunity?

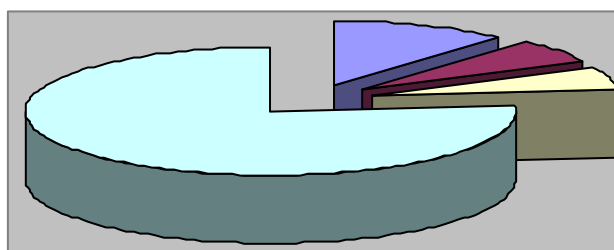
Který věk klientů dominuje ve vašem zařízení?

Příloha č.5

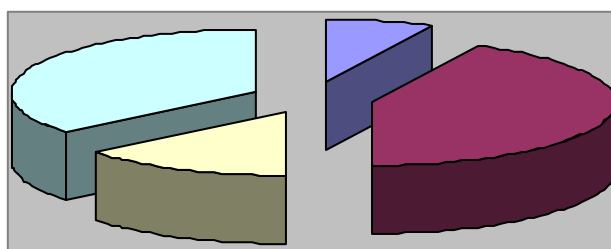
Grafické znázornění odpovědí respondentů na otázku č.5,6,7,8

Pracuje ve vašem zařízení romský asistent nebo dobrovolník z romské komunity?

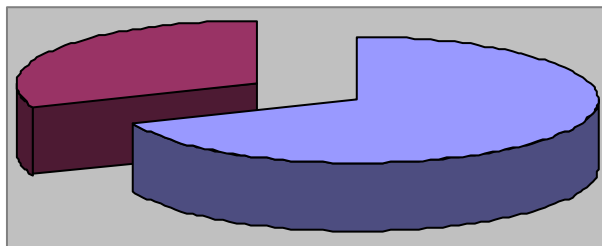
- ano, romský asistent
- ano, dobrovolník
- ano, romský asistent i dobrovolník
- ne

Využíváte ve své práci s romskými dětmi romský jazyk?

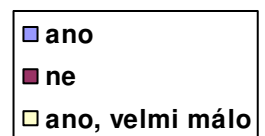
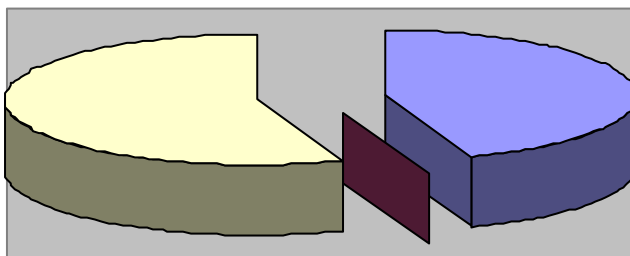

- ano, umím romský jazyk
- ne, neumím romský jazyk
- ano, využívám romských slov
- ne, mluvíme pouze česky

Účastnil(a) jste se nějakého školení, semináře, kursu se zaměřením na romské etnikum?

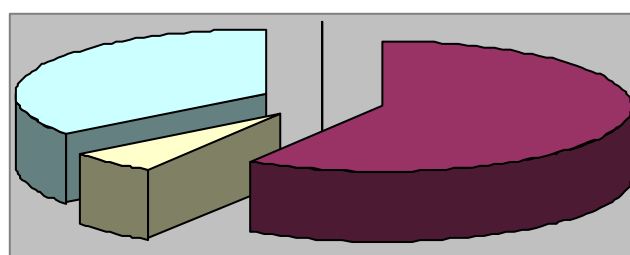
Znáte historii Romů?

Příloha č.6

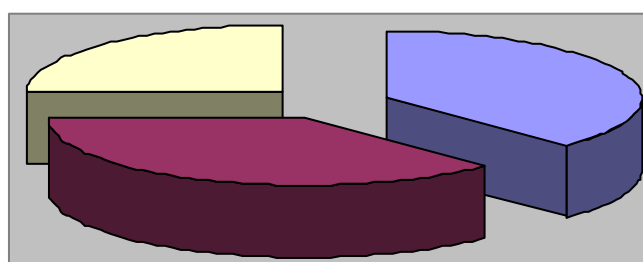
Grafické znázornění odpovědí respondentů na otázku č. 9,10

Do jaké míry se osobně znáte s dospělými členy rodin dětí?

- s nikým
- alespoň s jedním rodičem
- s oběma rodiči
- se členy širší rodiny

Účastní se členové rodin romských dětí některých akcí?

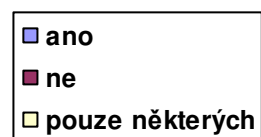
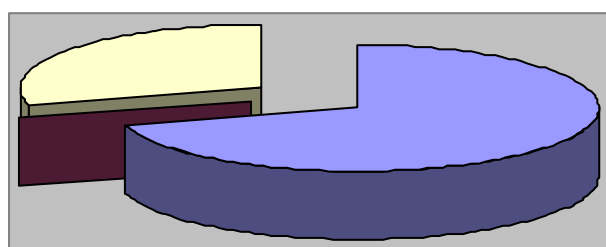

- ano, rodiče
- ano, členové širší rodiny
- ne

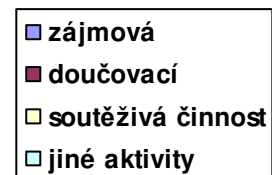
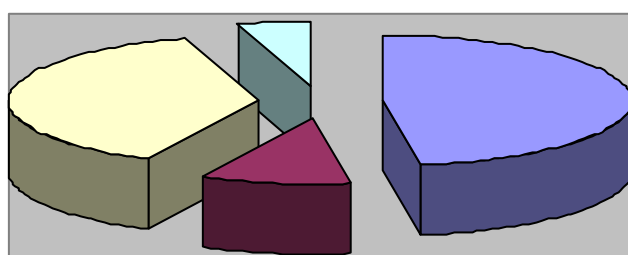
Příloha č.7

Grafické znázornění odpovědí respondentů na otázku č. 11,12

Účastní se romské děti Vašich akcí?

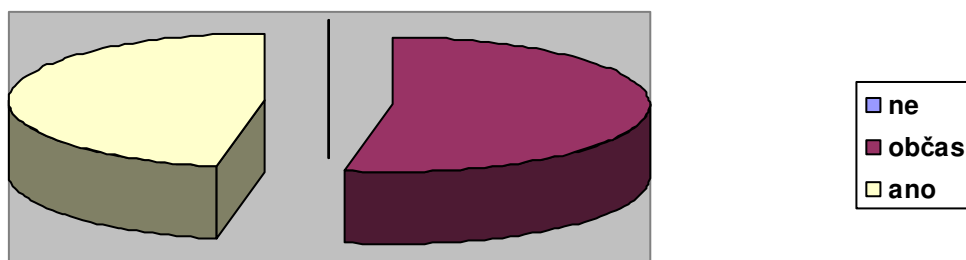
Které aktivity z Vašich nabídek nejvíce zajímají romské děti?

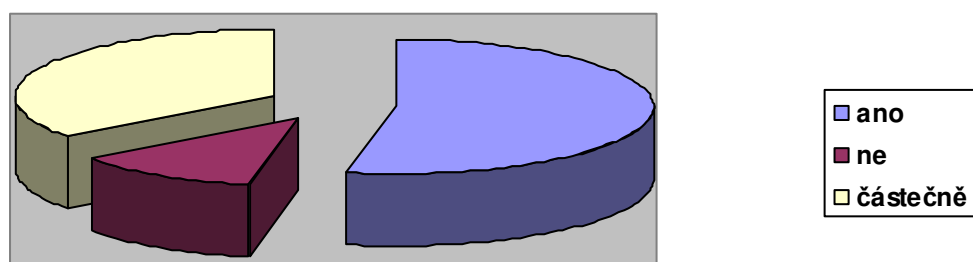
Příloha č.8

Grafické znázornění odpovědí respondentů na otázku č. 16,17

Spolupracuje Vaše zařízení se základní nebo se speciální školou?

Je Vaše organizace podporována ze strany okolí, města, obyvatel?

Příloha č.9

Vyplněné dotazníky od respondentů – celkem 13 dotazníků

Tyto vyplněné dotazníky byly doručeny od respondentů elektronickou poštou, emailem.

Dotazník pro zaměstnance nízkoprahových zařízení

(odpověď zakroužkujte, popř. vypište)

21. **Jak dlouho pracujete v tomto zařízení ?**
e) 2 roky a méně
f) 3 – 6 let
g) 7 – 10 let
h) Více let .....kolik
22. **Jaké je Vaše vzdělání ?**
e) středoškolské
f) vysokoškolské
g) vysokoškolské se speciální pedagogikou
h) jiné .....jaké?
23. **Kolik procent z dětí navštěvující Vaše zařízení je z romské komunity?**
e) 10 – 15 % (menší část z kolektivu)
f) 20 – 50% (asi polovina z počtu)
g) 70 % (většina z kolektivu)
h) 100% (všechny děti)
24. **Který věk klientů dominuje ve Vašem zařízení?**
f) předškolní věk
g) mladší školní věk
h) starší školní věk
i) adolescenti
j) dospělí klienti
25. **Pracuje ve Vašem zařízení i romský asistent nebo dobrovolník z romské komunity?**
a) ano, romský asistent
b) ano, dobrovolník z romské komunity
c) ano, romský asistent i dobrovolník
d) ne
26. **Využíváte ve své práci s romskými dětmi romský jazyk?**
a) ano, umím romský jazyk
b) ne, neumím romský jazyk
c) ano, využívám romských slov používaných u dětí
d) ne, mluvím pouze česky
27. **Účastnil(a) jste se nějakého školení, semináře, kursu apod. se zaměřením na romské etnikum?**
a) ne
b) ano (jaké?) .....
28. **Znáte historii Romů?**
a) ano
b) ne
c) ano, velmi málo
29. **Do jaké míry se osobně znáte s dospělými členy rodin romských dětí z Vašeho zařízení?**
a) s nikým
b) alespoň s jedním rodičem
c) s oběma rodiči
d) se členy širší rodiny
30. **Účastní se členové rodin romských dětí z Vašeho zařízení některých Vašich akcí?**
a) ano, rodiče
b) ano, členové širší rodiny
c) ne
31. **Účastní se romské děti Vašich akcí – výlety, exkurze, jednodenní dětské akce apod.?**
a) ano
b) ne
c) pouze některých (kterých např.).....
32. **Které aktivity z Vašich nabídek nejvíce zajímají romské děti?**
a) zájmové činnosti
b) doučovací činnosti

- c) zájmové soutěživé činnosti (jednodenní akce)
d) jiné činnosti (*uved'te jaké*).....
- 33. Vypište kladné aspekty práce s romskými dětmi pro Vás:**
.....podpora temperamentu a živosti dětí, práce se stále usměvavými dětmi (pokud mají špatnou náladu nechodí do klubu) seznámení s romským jazykem dětí (odchytávám slova od dětí, ale špatně se mi pamatují)
.....
- 34. Vypište kladné aspekty práce s romskými dětmi pro romské děti:**
Prevence proti špatným vlivům z prostředí (alkohol, kouření, hry na automatech, krádeže)
Procvičují se ve využívání češtiny mezi sebou a vrstevníky, rozvíjí svoje zájmy a dovednosti
.....
- 35. Vypište záporné aspekty práce s romskými dětmi:**
Vytrvalost u her, aktivit (potřebují neustále pohybové činnosti), neochota od rodin platit dětem nějaké menší výdaje u akcí, opovrhování u některých romských rodin
.....
- 36. Spolupracuje Vaše zařízení se základní školou nebo se speciální školou?**
a) ne
b) občas
c) ano (*jakým způsobem*)... výstavy, dětské dny, výlety (školy se s námi účastní akcí, motivují děti ve škole)
- 37. Je Vaše organizace podporována ze strany okolí, města, obyvatel?**
a) ano
b) ne
c) částečně (*pokuste se vysvětlit*) spíše narážíme na opovrhování naší práce od některých romských rodin
- 38. Považujete využívání volnočasových organizovaných aktivit u romských dětí za přínosné?**
a) ne
b) částečně
c) ano (*v čem*) pomáháme dětem v doučování některých předmětů – zlepšení jejich prospěch, prevence proti sociálně patologickým jevům, poskytujeme rady a pomoc rodičům při určitých problémech s dětmi
- 39. V čem vidíte současné nedostatky (případné skluzu a negace) v práci ve Vašem zařízení?**
Finanční zajištění pro akce, nedostatek sponzorů, chybí romský dobrovolník nebo asistent – vylepšilo by to chápání významu naší práce u romských občanů
- 40. Jakým způsobem by se daly vylepšit služby Vašeho zařízení?**
Více pochopení a důvěry ze strany romských občanů v naše služby, finanční zabezpečení klubu, romští dobrovolníci nebo asistenti, pomoc z okolí – sponzoři apod.

*Děkuji všem, kteří vyplnili tento dotazník a zaslali zpět na adresu :
Júlia Holíková, Lípová 1348, Čáslav 286 01 nebo julka.holikova@seznam.cz*

Dotazník pro zaměstnance nízkoprahových zařízení

(odpověď zakroužkujte, popř. vypište)

- i. **Jak dlouho pracujete v tomto zařízení ?**
  - a) 2 roky a méně
  - b) **3 – 6 let**
  - c) 7 – 10 let
  - d) Více let .....kolik
- ii. **Jaké je Vaše vzdělání ?**
  - a) **středoškolské**
  - b) vysokoškolské
  - c) vysokoškolské se speciální pedagogikou
  - d) jiné.....jaké?
- iii. **Kolik procent z dětí navštěvující Vaše zařízení je z romské komunity?**
  - a) 10 – 15 % (menší část z kolektivu)
  - b) 20 – 50% (asi polovina z počtu)
  - c) **70 % (většina z kolektivu)**
  - d) 100% (všechny děti)
- iv. **Který věk klientů dominuje ve Vašem zařízení?**
  - a) předškolní věk
  - b) **mladší školní věk**
  - c) starší školní věk
  - d) **adolescenti**
  - e) dospělí klienti
- v. **Pracuje ve Vašem zařízení i romský asistent nebo dobrovolník z romské komunity?**
  1. **ano, romský asistent (lektorka na tanec)**
  2. ano, dobrovolník z romské komunity
  3. ano, romský asistent i dobrovolník
  4. ne
- vi. **Využíváte ve své práci s romskými dětmi romský jazyk?**
  - a) ano, umím romský jazyk
  - b) **ne, neumím romský jazyk**
  - c) ano, využívám romských slov používaných u dětí
  - d) ne, mluvíme pouze česky
- vii. **Účastnil(a) jste se nějakého školení, semináře, kursu apod. se zaměřením na romské etnikum?**
  - a) **ne**
  - b) ano (*jaké?*) .....
- viii. **Znáte historii Romů?**
  - a) ano
  - b) ne
  - c) **ano, velmi málo**
- ix. **Do jaké míry se osobně znáte s dospělými členy rodin romských dětí z Vašeho zařízení?**
  - a) s nikým
  - b) alespoň s jedním rodičem
  - c) s oběma rodiči
  - b. **se člena širší rodiny**
10. **Účastní se členové rodin romských dětí z Vašeho zařízení některých Vašich akcí?**
  - a) ano, rodiče
  - b) **ano, členové širší rodiny**
  - c) ne
11. **Účastní se romské děti Vašich akcí – výlety, exkurze, jednodenní dětské akce apod.?**
  - a) **ano**
  - b) ne
  - c) pouze některých (*ktěrych např.*).....
12. **Které aktivity z Vašich nabídek nejvíce zajímají romské děti?**
  - a) **zájmová**
  - b) doučovací
  - c) soutěživá činnost (jednodenní akce)

d) jiné (*uvedte jaké*).....

13. Vypište kladné aspekty práce s romskými dětmi pro Vás:

.....jiná mentalita, úžasný temperament, snadná krátkodobá motivace.....

14. Vypište kladné aspekty práce s romskými dětmi pro romské děti:

.....objevování nových možností, integrace, upevňování dovedností, zvyšování citlivosti, možnost smysluplného „vybití“ energie, navazování nových vztahů, primární prevence drogových závislostí a sociálně patologického jednání.....

15. Vypište záporné aspekty práce s romskými dětmi:

.....dětí jsou: nespolehlivé, schopné přijmout pouze krátkodobou motivaci, téma je pro společnost kontroverzní – veřejnost tuto práci nepodporuje, nechápe.....

16. Spolupracuje Vaše zařízení se základní školou nebo se speciální školou?

- a) ne
- b) občas
- c) **ano (jakým způsobem)**...společný taneční kroužek, rozvíjející se spolupráce pro získání ucelenější rodinné anamnézy dětí, vzájemné pozvánky na akce.....

17. Je Vaše organizace podporována ze strany okolí, města, obyvatel?

- a) ano
- b) ne
- c) **částečně (pokuste se vysvětlit)** ...Město – místní samospráva – podporuje finance, chod klubu Zvonice, uvědomují si potřebu práce s romskou komunitou. Byl to dlouhodobý proces, avšak vzhledem k hojnému zastoupení romské populace ve městě nebylo možné situaci Romů neřešit. Někteří obyvatelé nechápou potřebu práce s romskými dětmi, odsuzují ji, považují ji za zbytečnou. Postupem času však již občas někdo pochopí smysl naší práce.

18. Považujete využívání volnočasových organizovaných aktivit u romských dětí za přínosné?

- a) ne
- b) částečně
- c) **ano (v čem)** je třeba jistě organizovat aktivity, které dětem „sedí“ - tanec, sport, hudba, potom je možné je motivovat k souvislejší činnosti, odhalení svých předností, upevnění sebevědomí, potvrzení důležitosti, zájmu o nové věci....

19. V čem vidíte současné nedostatky (případné skluzy a negace) v práci ve Vašem zařízení?

.....práce našeho o.s. se vyvíjí, bylo by třeba lepšího finančního zázemí a jistoty.....

20. Dá se nějakým způsobem vylepšit služby Vašeho zařízení?

ne
ano (uvedte příklady jak) .....vždycky je možné služby rozšířit, zintenzivnit práci s rodinami, problémem bývá shánění financí pro platy kvalifikovaných pracovníků.....

*Děkuji všem, kteří vyplnili tento dotazník a zaslali zpět na adresu :
Júlia Holíková, Lípová 1348, Čáslav 286 01 nebo julka.holikova@seznam.cz*

Dotazník pro zaměstnance nízkoprahových zařízení

(odpověď zakroužkujte, popř. vypište)

1. Jak dlouho pracujete v tomto zařízení ?

- a) 2 roky a méně
- b) 3 – 6 let
- c) 7 – 10 let
- d) Více let .....kolik

2. Jaké je Vaše vzdělání ?

- a) středoškolské
- b) vysokoškolské
- c) vysokoškolské se speciální pedagogikou
- d) jiné.....jaké?

3. Kolik procent z dětí navštěvující Vaše zařízení je z romské komunity?

- a) 10 – 15 % (menší část z kolektivu)
- b) 20 – 50% (asi polovina z počtu)
- c) 70 % (většina z kolektivu)
- d) 100% (všechny děti)

4. Který věk klientů dominuje ve Vašem zařízení?

- a) předškolní věk
- b) mladší školní věk
- c) starší školní věk
- d) adolescenti
- e) dospělí klienti

5. Pracuje ve Vašem zařízení i romský asistent nebo dobrovolník z romské komunity?

- a) ano, romský asistent
- b) ano, dobrovolník z romské komunity
- c) ano, romský asistent i dobrovolník
- d) ne

6. Využíváte ve své práci s romskými dětmi romský jazyk?

- a) ano, umím romský jazyk
- b) ne, neumím romský jazyk
- c) ano, využívám romských slov používaných u dětí
- d) ne, mluvíme pouze česky

7. Účastnil(a) jste se nějakého školení, semináře, kursu apod. se zaměřením na romské etnikum?

- a) Ne
- b) ano (jaké?) .....

8. Znáte historii Romů?

- a) ano
- b) ne
- c) ano, velmi málo

9. Do jaké míry se osobně znáte s dospělými členy rodin romských dětí z Vašeho zařízení?

- a) s nikým
- b) alespoň s jedním rodičem
- c) s oběma rodiči
- d) se člena širší rodiny

10. Účastní se členové rodin romských dětí z Vašeho zařízení některých Vašich akcí?

- a) ano, rodiče
- b) ano, členové širší rodiny
- c) ne

11. Účastní se romské děti Vašich akcí – výlety, exkurze, jednodenní dětské akce apod.?

- a) Ano
- b) ne
- c) pouze některých (kterých např.).....

12. Které aktivity z Vašich nabídek nejvíce zajímají romské děti?

- a) Zájmová
- b) doučovací
- c) soutěživá činnost (jednodenní akce)
- d) jiné (uved'te jaké).....

- 13. Vypište kladné aspekty práce s romskými dětmi pro Vás:**
 .....**poznání jiného etnika**.....
- 14. Vypište kladné aspekty práce s romskými dětmi pro romské děti:**
psychický rozvoj, náplň volného času
- 15. Vypište záporné aspekty práce s romskými dětmi:**
jiný jazyk (zneužívané dětmi)
- 16. Spolupracuje Vaše zařízení se základní školou nebo se speciální školou?**
 a) ne
 b) občas
 c) ano (jakým způsobem).....
- 17. Je Vaše organizace podporována ze strany okolí, města, obyvatel?**
 a) ano
 b) ne
 c) částečně (pokuste se vysvětlit) .....
- 18. Považujete využívání volnočasových organizovaných aktivit u romských dětí za přínosné?**
 a) ne
 b) částečně
 c) ano (v čem) ...**nedělají neplechy z nudy**
- 19. V čem vidíte současné nedostatky (případné skluzy a negace) v práci ve Vašem zařízení?**
staré zařízení, budova, okraj města
- 20. Dá se nějakým způsobem vylepšit služby Vašeho zařízení?**
 a) ne
 b) ano (uved'te příklady jak) .....**více dobrovolníků, lepší kvalifikace a finanční ohodnocení pracovníků**

*Děkuji všem, kteří vyplnili tento dotazník a zaslali zpět na adresu :
 Júlia Holíková, Lípová 1348, Čáslav 286 01 nebo julka.holikova@seznam.cz*

Dotazník pro zaměstnance nízkoprahových zařízení

(odpověď zakroužkujte, popř. vypište)

1. **Jak dlouho pracujete v tomto zařízení ?**
  - a) 2 roky a méně
  - b) 3 – 6 let
  - c) 7 – 10 let
  - d) Více let .....kolik
2. **Jaké je Vaše vzdělání ?**
  - a) středoškolské
  - b) vysokoškolské
  - c) vysokoškolské se speciální pedagogikou
  - d) jiné VOŠ – Sociální práce
3. **Kolik procent z dětí navštěvující Vaše zařízení je z romské komunity?**
  - a) 10 – 15 % (menší část z kolektivu)
  - b) 20 – 50% (asi polovina z počtu
  - c) 70 % (většina z kolektivu)
  - d) 100% (všechny děti)
4. **Který věk klientů dominuje ve Vašem zařízení?**
  - a) předškolní věk
  - b) mladší školní věk
  - c) starší školní věk
  - d) adolescenti
  - e) dospělí klienti
5. **Pracuje ve Vašem zařízení i romský asistent nebo dobrovolník z romské komunity?**
  - a) ano, romský asistent
  - b) ano, dobrovolník z romské komunity
  - c) ano, romský asistent i dobrovolník
  - d) ne
6. **Využíváte ve své práci s romskými dětmi romský jazyk?**
  - a) ano, umím romský jazyk
  - b) ne, neumím romský jazyk
  - c) ano, využívám romských slov používaných u dětí
  - d) ne, mluvíme pouze česky
7. **Účastní(a) jste se nějakého školení, semináře, kursu apod. se zaměřením na romské etnikum?**
  - a) ne
  - b) ano (*jaké?*) .....
8. **Znáte historii Romů?**
  - a) ano
  - b) ne
  - c) ano, velmi málo
9. **Do jaké míry se osobně znáte s dospělými členy rodin romských dětí z Vašeho zařízení?**
  - a) s nikým
  - b) alespoň s jedním rodičem
  - c) s oběma rodiči
  - d) se člena širší rodiny
10. **Účastní se členové rodin romských dětí z Vašeho zařízení některých Vašich akcí?**
  - a) ano, rodiče
  - b) ano, členové širší rodiny
  - c) ne
11. **Účastní se romské děti Vašich akcí – výlety, exkurze, jednodenní dětské akce apod.?**
  - a) ano
  - b) ne
  - c) pouze některých (*kterých např.*).....
12. **Které aktivity z Vašich nabídek nejvíce zajímají romské děti?**
  - a) zájmová
  - b) doučovací
  - c) soutěživá činnost (jednodenní akce)

d) jiné (*uvedte jaké*).....

13. Vypište kladné aspekty práce s romskými dětmi pro Vás:

Pro mě je práce s romskými dětmi stejná jako s ostatními. Ráda s nimi pracuji.

14. Vypište kladné aspekty práce s romskými dětmi pro romské děti:

Doufám, že je pro ně moje práce přínosná .

15. Vypište záporné aspekty práce s romskými dětmi:

Nemám žádné.

16. Spolupracuje Vaše zařízení se základní školou nebo se speciální školou?

a) ne

b) občas

c) ano (*jakým způsobem*).....

17. Je Vaše organizace podporována ze strany okolí, města, obyvatel?

a) ano

b) ne

c) částečně (*pokuste se vysvětlit*) .....

.....

.....

18. Považujete využívání volnočasových organizovaných aktivit u romských dětí za přínosné?

a) ne

b) částečně

c) ano (*v čem*) naučení se smysluplně trávit volný čas, upevňování a rozšiřování sociálních dovedností (spolupráce, chování v kolektivu, přijímání pravidel)

19. V čem vidíte současné nedostatky (případné skluzy a negace) v práci ve Vašem zařízení?

Příliš široká cílová skupina a nedostatek zaměstnanců. Málo organizovaných aktivit (výlety, tématické

programy).....

20. Dá se nějakým způsobem vylepšit služby Vašeho zařízení?

a) ne

b) ano (*uvedte příklady jak*) Rozdělit cílovou skupinu na dvě skupiny

*Děkuji všem, kteří vyplnili tento dotazník a zaslali zpět na adresu :
Júlia Holíková, Lípová 1348, Čáslav 286 01 nebo julka.holikova@seznam.cz*

Dotazník pro zaměstnance nízkoprahových zařízení

(odpověď zakroužkujte, popř. vypište)

1. **Jak dlouho pracujete v tomto zařízení ?**
  - a) 2 roky a méně
  - b) 3 – 6 let
  - c) 7 – 10 let
  - d) Více let ...15...kolik
2. **Jaké je Vaše vzdělání ?**
  - a) středoškolské
  - b) vysokoškolské
  - c) vysokoškolské se speciální pedagogikou
  - d) jiné.....jaké?
3. **Kolik procent z dětí navštěvující Vaše zařízení je z romské komunity?**
  - a) 10 – 15 % (menší část z kolektivu)
  - b) 20 – 50% (asi polovina z počtu)
  - c) 70 % (většina z kolektivu)
  - d) 100% (všechny děti)
4. **Který věk klientů dominuje ve Vašem zařízení?**
  - a) předškolní věk
  - b) mladší školní věk
  - c) starší školní věk
  - d) adolescenti
  - e) dospělí klienti
5. **Pracuje ve Vašem zařízení i romský asistent nebo dobrovolník z romské komunity?**
  - a) ano, romský asistent
  - b) ano, dobrovolník z romské komunity
  - c) ano, romský asistent i dobrovolník
  - d) ne
6. **Využíváte ve své práci s romskými dětmi romský jazyk?**
  - a) ano, umím romský jazyk
  - b) ne, neumím romský jazyk
  - c) ano, využívám romských slov používaných u dětí
  - d) ne, mluvím pouze česky
7. **Účastnil(a) jste se nějakého školení, semináře, kursu apod. se zaměřením na romské etnikum?**
  - a) ne
  - b) ano (*jaké?*) .....
8. **Znáte historii Romů?**
  - a) ano
  - b) ne
  - c) ano, velmi málo
9. **Do jaké míry se osobně znáte s dospělými členy rodin romských dětí z Vašeho zařízení?**
  - a) s nikým
  - b) alespoň s jedním rodičem
  - c) s oběma rodiči
  - d) se členy širší rodiny
10. **Účastní se členové rodin romských dětí z Vašeho zařízení některých Vašich akcí?**
  - a) ano, rodiče
  - b) ano, členové širší rodiny
  - c) ne
11. **Účastní se romské děti Vašich akcí – výlety, exkurze, jednodenní dětské akce apod.?**
  - a) ano
  - b) ne
  - c) pouze některých (*ktěrych např.*).....akce, které jim přinášejí prospěch-karneval,den dětí
12. **Které aktivity z Vašich nabídek nejvíce zajímají romské děti?**
  - a) zájmové činnosti
  - b) doučovací činnosti
  - c) zájmové soutěživé činnosti (jednodenní akce)

d) jiné činnosti (*uved'te jaké*).....

13. Vypište kladné aspekty práce s romskými dětmi pro Vás:

motivace ke změně vztahů mezi dětmi romskými a neromskými, pochopení menšinové populace, jejich způsob života, zájmy, schopnost vnímat větší citlivost při komunikaci s dětmi apod.

14. Vypište kladné aspekty práce s romskými dětmi pro romské děti:

Poznání jiného stylu využití svého volného času, poznání nových her a činností, poznání nových míst, do kterých by se jinak ani nedostaly, seznámení s novými kamarády (i Neromy), rozvoj české řeči apod.

15. Vypište záporné aspekty práce s romskými dětmi:

Nezájem o některé činnosti (organizované, s pravidly), nechut' do práce pokud z toho není zisk, častá lhavost, častá hlučnost v chování

16. Spolupracuje Vaše zařízení se základní školou nebo se speciální školou?

- a) ne
- b) občas
- c) ano (*jakým způsobem*).....

17. Je Vaše organizace podporována ze strany okolí, města, obyvatel?

- a) ano
- b) ne
- c) částečně (*pokuste se vysvětlit*) .....

18. Považujete využívání volnočasových organizovaných aktivit u romských dětí za přínosné?

- a) ne
- b) částečně
- c) ano (*v čem*) mají méně času na trestnou činnost, je kontrolovatelné jejich využití volného času, naučí se lépe využívat češtinu – procvičování českého jazyka – klad ve škole

19. V čem vidíte současné nedostatky (případné skluzu a negace) v práci ve Vašem zařízení?

Především v nezájmu rodičů a jejich dětí (v určitých oblastech našeho města), chybí podpora okolí k naší činnosti.

20. Jakým způsobem by se daly vylepšit služby Vašeho zařízení?

S podporou okolí by se zvýšila možnost sponzorských darů pro naše akce, snaha o zapojení rodičů do akcí pořádaných naší organizací, vylepšit vybavenost prostorů organizace (hračky, stolní aktivity, dílny, pozemek...)

*Děkuji všem, kteří vyplnili tento dotazník a zaslali zpět na adresu :
Júlia Holíková, Lípová 1348, Čáslav 286 01 nebo julka.holikova@seznam.cz*

Dotazník pro zaměstnance nízkoprahových zařízení

(odpověď zakroužkujte, popř. vypište)

1. **Jak dlouho pracujete v tomto zařízení ?**
  - a) 2 roky a méně
  - b) 3 – 6 let
  - c) 7 – 10 let
  - d) Více let .....kolik
2. **Jaké je Vaše vzdělání ?**
  - a) středoškolské
  - b) vysokoškolské
  - c) vysokoškolské se speciální pedagogikou
  - d) jiné.....jaké?
3. **Kolik procent z dětí navštěvující Vaše zařízení je z romské komunity?**
  - a) 10 – 15 % (menší část z kolektivu)
  - b) 20 – 50% (asi polovina z počtu)
  - c) 70 % (většina z kolektivu)
  - d) 100% (všechny děti)
4. **Který věk klientů dominuje ve Vašem zařízení?**
  - a) předškolní věk
  - b) mladší školní věk
  - c) starší školní věk
  - d) adolescenti
  - e) dospělí klienti
5. **Pracuje ve Vašem zařízení i romský asistent nebo dobrovolník z romské komunity?**
  - a) ano, romský asistent
  - b) ano, dobrovolník z romské komunity
  - c) ano, romský asistent i dobrovolník
  - d) ne
6. **Využíváte ve své práci s romskými dětmi romský jazyk?**
  - a) ano, umím romský jazyk
  - b) ne, neumím romský jazyk
  - c) ano, využívám romských slov používaných u dětí
  - d) ne, mluvím pouze česky
7. **Účastní(a) jste se nějakého školení, semináře, kursu apod. se zaměřením na romské etnikum?**
  - a) ne
  - b) ano (*jaké?*) .....
8. **Znáte historii Romů?**
  - a) ano
  - b) ne
  - c) ano, velmi málo
9. **Do jaké míry se osobně znáte s dospělými členy rodin romských dětí z Vašeho zařízení?**
  - a) s nikým
  - b) alespoň s jedním rodičem
  - c) s oběma rodiči
  - d) se členy širší rodiny
10. **Účastní se členové rodin romských dětí z Vašeho zařízení některých Vašich akcí?**
  - a) ano, rodiče
  - b) ano, členové širší rodiny
  - c) ne
11. **Účastní se romské děti Vašich akcí – výlety, exkurze, jednodenní dětské akce apod.?**
  - a) ano
  - b) ne
  - c) pouze některých (*ktových např.*) víkendové akce
12. **Které aktivity z Vašich nabídek nejvíce zajímají romské děti?**
  - a) zájmové činnosti
  - b) doučovací činnosti
  - c) zájmové soutěživé činnosti (jednodenní akce)

d) jiné činnosti (*uved'te jaké*).....

13. Vypište kladné aspekty práce s romskými dětmi pro Vás:

Orientace v kultuře, zvycích, charakteristických osobnostních rysech minority

14. Vypište kladné aspekty práce s romskými dětmi pro romské děti:

Bližší vztahy s vrstevníky, vhodné využívání volných chvil apod.

15. Vypište záporné aspekty práce s romskými dětmi:

nejsou

16. Spolupracuje Vaše zařízení se základní školou nebo se speciální školou?

a) ne

b) občas

c) ano (*jakým způsobem*) využívá „prostředníka“ zaměstnance našeho klubu k pohovorům s rodiči dětí

17. Je Vaše organizace podporována ze strany okolí, města, obyvatel?

a) ano

b) ne

c) částečně (*pokuste se vysvětlit*) .....

18. Považujete využívání volnočasových organizovaných aktivit u romských dětí za přínosné?

a) ne

b) částečně

c) ano (*v čem*) pokud mají zájem, učí se vhodně využít svůj volný čas

19. V čem vidíte současné nedostatky (případné skluzy a negace) v práci ve Vašem zařízení?

Málo využití služby dětmi mladšího školního věku, rodiči a okolím

20. Jakým způsobem by se daly vylepšit služby Vašeho zařízení?

Stále je co vylepšovat, rozšíření služeb, prostorů, finanční prostředky, rozšíření klientů apod.

*Děkuji všem, kteří vyplnili tento dotazník a zaslali zpět na adresu :
Júlia Holíková, Lípová 1348, Čáslav 286 01 nebo julka.holikova@seznam.cz*

Dotazník pro zaměstnance nízkoprahových zařízení

(odpověď zakroužkujte, popř. vypište)

1. **Jak dlouho pracujete v tomto zařízení ?**
  - a) 2 roky a méně
  - b) 3 – 6 let
  - c) 7 – 10 let
  - d) Více let .....kolik
2. **Jaké je Vaše vzdělání ?**
  - a) středoškolské
  - b) vysokoškolské
  - c) vysokoškolské se speciální pedagogikou
  - d) jiné.....jaké?
3. **Kolik procent z dětí navštěvující Vaše zařízení je z romské komunity?**
  - a) 10 – 15 % (menší část z kolektivu)
  - b) 20 – 50% (asi polovina z počtu)
  - c) 70 % (většina z kolektivu)
  - d) 100% (všechny děti)
4. **Který věk klientů dominuje ve Vašem zařízení?**
  - a) předškolní věk
  - b) mladší školní věk
  - c) starší školní věk
  - d) adolescenti
  - e) dospělí klienti
5. **Pracuje ve Vašem zařízení i romský asistent nebo dobrovolník z romské komunity?**
  - a) ano, romský asistent
  - b) ano, dobrovolník z romské komunity
  - c) ano, romský asistent i dobrovolník
  - d) ne
6. **Využíváte ve své práci s romskými dětmi romský jazyk?**
  - a) ano, umím romský jazyk
  - b) ne, neumím romský jazyk
  - c) ano, využívám romských slov používaných u dětí
  - d) ne, mluvím pouze česky
7. **Účastnil(a) jste se nějakého školení, semináře, kursu apod. se zaměřením na romské etnikum?**
  - a) ne
  - b) ano (*jaké?*) .....
8. **Znáte historii Romů?**
  - a) ano
  - b) ne
  - c) ano, velmi málo
9. **Do jaké míry se osobně znáte s dospělými členy rodin romských dětí z Vašeho zařízení?**
  - a) s nikým
  - b) alespoň s jedním rodičem
  - c) s oběma rodiči
  - d) se členy širší rodiny
10. **Účastní se členové rodin romských dětí z Vašeho zařízení některých Vašich akcí?**
  - a) ano, rodiče
  - b) ano, členové širší rodiny
  - c) ne
11. **Účastní se romské děti Vašich akcí – výlety, exkurze, jednodenní dětské akce apod.?**
  - a) ano
  - b) ne
  - c) pouze některých (*ktých např.*).....víkendová setkání.....
12. **Které aktivity z Vašich nabídek nejvíce zajímají romské děti?**
  - a) zájmové činnosti

- b) doučovací činnosti
- c) zájmové soutěživé činnosti (jednodenní akce)
- d) jiné činnosti (*uved'te jaké*).....

13. Vypište kladné aspekty práce s romskými dětmi pro Vás:

Pomáhá více se orientovat v kultuře, zvycích, charakteristických osobnostních rysech romských dětí...

14. Vypište kladné aspekty práce s romskými dětmi pro romské děti:

nevím.....

15. Vypište záporné aspekty práce s romskými dětmi:

nevím.....

16. Spolupracuje Vaše zařízení se základní školou nebo se speciální školou?

- a) ne
- b) občas
- c) ano (*jakým způsobem*) dává doporučení pro práci s daným jedincem a nadále konzultuje případné nevhodné chování.....

17. Je Vaše organizace podporována ze strany okolí, města, obyvatel?

- a) ano
- b) ne
- c) částečně (*pokuste se vysvětlit*) .....

18. Považujete využívání volnočasových organizovaných aktivit u romských dětí za přínosné?

- a) ne
- b) částečně
- c) ano (*v čem*) pokud mají zájem, učí se organizovat volný čas, nejsou bezprizorní.....

19. V čem vidíte současné nedostatky (případné skluzu a negace) v práci ve Vašem zařízení?

nevím.....

20. Jakým způsobem by se daly vylepšit služby Vašeho zařízení?

Stále je co vylepšovat.

*Děkuji všem, kteří vyplnili tento dotazník a zaslali zpět na adresu :
Júlia Holíková, Lípová 1348, Čáslav 286 01 nebo julka.holikova@seznam.cz*

Dotazník pro zaměstnance nízkoprahových zařízení

(odpověď zakroužkujte, popř. vypište)

1. **Jak dlouho pracujete v tomto zařízení ?**
  - a) 2 roky a méně
  - b) 3 – 6 let
  - c) 7 – 10 let
  - d) Více let .....kolik
2. **Jaké je Vaše vzdělání ?**
  - a) středoškolské
  - b) vysokoškolské
  - c) vysokoškolské se speciální pedagogikou
  - d) jiné.....jaké?
3. **Kolik procent z dětí navštěvující Vaše zařízení je z romské komunity?**
  - a) 10 – 15 % (menší část z kolektivu)
  - b) 20 – 50% (asi polovina z počtu)
  - c) 70 % (většina z kolektivu)
  - d) 100% (všechny děti)
4. **Který věk klientů dominuje ve Vašem zařízení?**
  - a) předškolní věk
  - b) mladší školní věk – v klubu pro děti od 3 do 11 let
  - c) starší školní věk – v klubu pro děti od 11 do 22 let
  - d) adolescenti
  - e) dospělí klienti
5. **Pracuje ve Vašem zařízení i romský asistent nebo dobrovolník z romské komunity?**
  - a) ano, romský asistent
  - b) ano, dobrovolník z romské komunity
  - c) ano, romský asistent i dobrovolník
  - d) ne
6. **Využíváte ve své práci s romskými dětmi romský jazyk?**
  - a) ano, umím romský jazyk
  - b) ne, neumím romský jazyk
  - c) ano, využívám romských slov používaných u dětí
  - d) ne, mluvíme pouze česky
7. **Účastnil(a) jste se nějakého školení, semináře, kursu apod. se zaměřením na romské etnikum?**
  - a) ne
  - b) ano (jaké?)
Vzdělávání romský dětí – pořádáno Novou školou o.p.s. Praha
Práce s Romy v NZDM – pořádáno Českou asociací streetwork Praha
Kurz PRAMEN – pro pokročilé pracovníky v NZDM – pořádáno Českou as. streetwork
8. **Znáte historii Romů?**
  - a) ano
  - b) ne
  - c) ano, velmi málo
9. **Do jaké míry se osobně znáte s dospělými členy rodin romských dětí z Vašeho zařízení?**
  - a) s nikým
  - b) alespoň s jedním rodičem
  - c) s oběma rodiči
  - d) se člena širší rodiny
10. **Účastní se členové rodin romských dětí z Vašeho zařízení některých Vašich akcí?**
  - a) ano, rodiče
  - b) ano, členové širší rodiny
  - c) ne
11. **Účastní se romské děti Vašich akcí – výlety, exkurze, jednodenní dětské akce apod.?**
  - a) ano
  - b) ne
  - c) pouze některých (kterých např.).....
12. **Které aktivity z Vašich nabídek nejvíce zajímají romské děti?**

- a) Zájmová – pouze týká-li se tance či hudby (hip-hop)
- b) doučovací – baví pouze předškolní děti (viditelně jim chybí aktivita podobná té v mateřské školce)
- c) soutěživá činnost (jednodenní akce) – soutěže pouze o „hodnotné“ ceny, jinak baví pouze malé děti
- d) jiné (*uved'te jaké*)- diskotéky (nejvíc ze všeho a stále dokola☺), jednodenní „přespávací“ akce mimo domov

13. **Vypište kladné aspekty práce s romskými dětmi pro Vás:**

Co se týče pozitivních stránek pro mě osobně, jsem ráda, že má práce se točí okolo romských dětí – jsou živé a veselé a velmi mě práce s nimi „nabíjí“ energií...na druhou stranu je práce velmi náročná a pokud člověk není úplně v dobré kondici, děti mu to vždy dají tzv. „sežrat“....díky práci s dětmi se postupně pozvolna dostávám i mezi ostatní členy jejich širší rodiny, čímž poznávám kdo je s kým příbuzným a jak jsou vlastně vztahy mezi Romy v určité lokalitě „nastavené“, toto je pro mě velmi zajímavé...zároveň jsem ráda, že poznávám lidi, kteří jsou z nejpočetnějšího etnika v České republice a snažím se více porozumět jejich stylu života a nahlédnout do jejich vztahu ke „gadžům“...a není to tedy vůbec jednoduché....má práce mě velmi obohacuje na osobní rovině

14. **Vypište kladné aspekty práce s romskými dětmi pro romské děti:**

Pozitiva v práci s romskými dětmi spatřuji především v tzv. „zplnomocňování“ jich samotných v nakládání s jejich životem – tedy to, že jim nabízíme nové a jiné možnosti trávení volného času než znají a snažíme se je naučit, že mají možnost volby; že jejich slovo má váhu a že mohou rozhodovat o tom, co budou nebo nebudou dělat...zároveň jim nabízíme zprostředkovaný kontakt s majoritou z jiného úhlu pohledu nežli je škola, sociálka a ulice

15. **Vypište záporné aspekty práce s romskými dětmi:**

Jako negativní věc pro vývoj společného méně konfliktního soužití mezi majoritou a romským etnikem vidím to, že se zřizují speciální instituty pro „práci s Romy“....a to i přes vůli většiny či menšiny----pak dochází k vyčleňování romských terénních pracovníků či romských asistentů nehledě na to, že kvalita odvedené práce nezávisí na etniku nýbrž na kompetencích pracovníka....toto vidím jako velmi záporný aspekt práce s romskými dětmi....sociální práce i pedagogická práce nemůže být vykonávána pouze na základě barvy pleti....není pravdou, že lépe si porozumí pouze Romové mezi sebou ani není možné nacházet tzv. „místní romské autority“ a ty stavět do čela romských iniciativ....Rom stejně věří pouze členu své rozšířené rodiny...proto vidím jako cestu vzájemnou komunikaci mezi Romy a majoritou, aby se Romové naučili věřit „gadžům“ a „gadžové“ Romům

Další negativní věc spatřuji ve zřizování speciálních „mateřských škol“ typu NZDM v dopoledních hodinách v lokalitách, kde žijí převážně Romové – to vnímám jako segregaci a ne integraci

16. **Spolupracuje Vaše zařízení se základní školou nebo se speciální školou?**

- a) ne
- b) občas
- c) ano (*jakým způsobem*) na doučování

17. **Je Vaše organizace podporována ze strany okolí, města, obyvatel?**

- a) Ano – MÚ, sociální síť, dobrovolníci
- b) ne
- c) částečně (*pokuste se vysvětlit*) .....

.....
 .....

18. **Považujete využívání volnočasových organizovaných aktivit u romských dětí za přínosné?**

- a) ne
- b) částečně
- c) ano (*v čem*) – strukturovaná činnost typu volnočasových organizovaných aktivit dává romským dětem možnost seznámit se blíže s běžnými věci v majoritě (která je více strukturovaná a má jakýsi „řád“ tohoto typu) + se učí jinému stylu myšlení...jinak tedy pro naše děti jsou tyto aktivity poměrně nezábavné a často jim nejde pochopit základní „jednoduchá“ pravidla her – převážně těch kolektivních...čím je hra jednodušší tím je pro ně zábavnější navíc nedokáží soutěžit aniž by se u toho nezhádaly do krve a nebo nepodváděly (alespoň částečně) – naše děti upřednostňují nestrukturované činnosti vycházející z jejich momentálních nápadů

19. **V čem vidíte současné nedostatky (případně skluzu a negace) v práci ve Vašem zařízení?**

Za nedostatky považuji to, že nemáme přesně jasno, co a jak máme dělat...ovšem mám takový pocit, že to neví moc nikdo – osobně se strašně moc peru s klasickými principy nízkoprahových služeb versus se strukturovanými činnostmi...čím víc struktury tím víc děti unikají...čím víc „nízkoprahovosti“ tím víc budí naše práce dojem „neefektivnosti“ (děti jen tak poletují sem a tam☺)...dále cítím, že tím, že jedno naše zařízení (to pro malé děti) je situované přímo v lokalitě, kde žije vyšší procento Romů, je klub „segregační“...na druhou stranu klub, který je mimo lokalitu již děti nemají zájem tolik navštěvovat, protože je „daleko“ (cca 10 minut chůze z jejich bydliště) – větší váhu bychom proto rádi dali na výjezdové akce (pro rozšíření obzorů dětí) a na nějakou formu zajištění možnosti navštěvovat klasické volnočasové kroužky pro ty děti z lokality, které o to mají zájem (problém je opět v tom, že naše děti rády chodí kdy se jim zachce...nejde jim se naučit, že by na nějakém místě měly být v nějaký určitý čas...)

+ málo komunikujeme s rodiči a širší rodinou (kontakt mezi námi se teprve utváří)

20. Dá se nějakým způsobem vylepšit služby Vašeho zařízení?

a) ne

b) ano (uved'te příklady jak)

- jistě je spousta možností jak vylepšit služby, které poskytujeme...pro začátek jsme si vzali metodické vedení od zkušené romistky a speciální pedagožky...což je nám velkým přínosem...dále bychom se rádi vzdělávali v rámci jakýchsi „workshopů“ pro sdílení zkušeností...ve kterých by mohly romské matky říkat „jak to vidí“ a my na straně pracovníků (státních i nestátních úředníků) bychom jim mohli zprostředkovávat pohled náš – jakožto zástupců nějaké majoritní společnosti...docházelo by ke sdílení zkušeností jak lidí z cílové skupiny tak lidí z „odborné veřejnosti“ – zatím jsou služby Romům často poskytovány ne na základě nějaké jejich zakázky ale na základě zakázky majority....

Dály bych se nechala ráda inspirovat jinými zařízeními....

*Děkuji všem, kteří vyplnili tento dotazník a zaslali zpět na adresu :
Júlia Holíková, Lípová 1348, Čáslav 286 01 nebo julka.holikova@seznam.cz*

Dotazník pro zaměstnance nízkoprahových zařízení

(odpověď zakroužkujte, popř. vypište)

1. Jak dlouho pracujete v tomto zařízení ?

- a) 2 roky a méně
- b) 3 – 6 let**
- c) 7 – 10 let
- d) Více let .....kolik

2. Jaké je Vaše vzdělání ?

- a) středoškolské**
- b) vysokoškolské
- c) vysokoškolské se speciální pedagogikou
- d) jiné.....jaké?

3. Kolik procent z dětí navštěvující Vaše zařízení je z romské komunity?

- a) 10 – 15 % (menší část z kolektivu)
- b) 20 – 50% (asi polovina z počtu)
- c) 70 % (většina z kolektivu)
- d) 100% (všechny děti)**

4. Který věk klientů dominuje ve Vašem zařízení?

- a) předškolní věk
- b) mladší školní věk**
- c) starší školní věk
- d) adolescenti**
- e) dospělí klienti

5. Pracuje ve Vašem zařízení i romský asistent nebo dobrovolník z romské komunity?

- a) ano, romský asistent
- b) ano, dobrovolník z romské komunity
- c) ano, romský asistent i dobrovolník
- d) ne**

6. Využíváte ve své práci s romskými dětmi romský jazyk?

- a) ano, umím romský jazyk
- b) ne, neumím romský jazyk
- c) ano, využívám romských slov používaných u dětí
- d) ne, mluvím pouze česky** (rodiče klientů si nepřejí, abychom v našem zařízení mluvili romsky)

7. Účastnil(a) jste se nějakého školení, semináře, kursu apod. se zaměřením na romské etnikum?

- a) ne
- b) ano** (jaké?) Romské děti v české škole

8. Znáte historii Romů?

- a) ano
- b) ne
- c) ano, velmi málo**

9. Do jaké míry se osobně znáte s dospělými členy rodin romských dětí z Vašeho zařízení?

- a) s nikým
- b) alespoň s jedním rodičem
- c) s oběma rodiči
- d) se členy širší rodiny**

10. Účastní se členové rodin romských dětí z Vašeho zařízení některých Vašich akcí?

- a) ano, rodiče**

- b) ano, členové širší rodiny
- c) ne

11. Účastní se romské děti Vašich akcí – výlety, exkurze, jednodenní dětské akce apod.?

- a) ano
- b) ne
- c) pouze některých (*ktěrych např.*).....

12. Které aktivity z Vašich nabídek nejvíce zajímají romské děti?

- a) zájmové činnosti
- b) doučovací činnosti
- c) zájmové soutěživé činnosti (jednodenní akce)
- d) jiné činnosti (*uved'te jaké*).....

13. Vypište kladné aspekty práce s romskými dětmi pro Vás:

Já osobně jsem přestala Romy „házet do jednoho pytle“; zjistili jsme, že bez pomoci většina Romů nedokáže své problémy řešit a proto je naše práce potřebná; romské děti dávají zpětnou vazbu, když se jim věnujeme; někteří klienti k nám mají takovou důvěru, že se nám svěří i s tím, co by ostatním příslušníkům komunity neřekli.

14. Vypište kladné aspekty práce s romskými dětmi pro romské děti:

Mají kam jít ve svém volném čase, vědí, že se jim někdo bude věnovat. V našem zařízení mají mnoho věcí, kterých se jim doma nedostává. Při jednorázových akcích (výlety, exkurze) se alespoň na chvíli dostanou z komunity a podívají se na místa, kam by je rodiče nevzali. Klienti se mají komu svěřit se starostmi, které jejich rodina přehlídí nebo považuje za nepodstatné. Děti se učí v našem zařízení společně práci, komunikaci a vzájemnému respektování se mezi sebou i respektování dospělých (v našem případě alespoň respektování zaměstnanců zařízení).

15. Vypište záporné aspekty práce s romskými dětmi:

- Práce je to zdlouhavá, výsledky nejsou viditelné hned, jsou to malé krůčky, kterými se dá postupovat.
- Leckdy se setkáváme s případy, které se nás dost lidsky dotknou (následují pak nutně supervize)
- Ne vždy jde o práci příliš čistou
- Někteří lidé z okolí na naše pracovníky nahlížejí jako na někoho méněcenného, tato práce není ohodnocena okolím

16. Spolupracuje Vaše zařízení se základní školou nebo se speciální školou?

- a) ne
- b) občas
- c) ano (*jakým způsobem*).....

17. Je Vaše organizace podporována ze strany okolí, města, obyvatel?

- a) ano
- b) ne
- c) částečně (*pokuste se vysvětlit*) Jsme jediné zařízení ve městě, které s romskými dětmi a mládeží pracuje v rámci volnočasových aktivit, přímo v komunitě. Město toto uznává a oceňuje, okolí, ostatní obyvatelstvo nás ani naše klienty „moc nemusí“ (upřímné, jasné, výstižné a pravdivé vyjádření stavu věci!)

18. Považujete využívání volnočasových organizovaných aktivit u romských dětí za přínosné?

- a) ne
- b) částečně
- c) ano (*v čem*) Děti mají kam jít, někdo se jim věnuje, nejsou „na ulici“ a něčemu novému se mohou naučit.

19. V čem vidíte současné nedostatky (případné skluzy a negace) v práci ve Vašem zařízení?

Potřebovali bychom větší finanční podporu, hodily by se větší, vyhovující prostory, je třeba zlepšit spolupráci se samosprávou a institucemi.

20. Jakým způsobem by se daly vylepšit služby Vašeho zařízení?

Viz bod 19.

*Děkuji všem, kteří vyplnili tento dotazník a zaslali zpět na adresu :
Júlia Holíková, Lípová 1348, Čáslav 286 01 nebo julka.holikova@seznam.cz*

Dotazník pro zaměstnance nízkoprahových zařízení

(odpověď zakroužkujte, popř. vypište)

1. **Jak dlouho pracujete v tomto zařízení ?**
  - b) 2 roky a méně
  - c) 3 – 6 let
  - d) 7 – 10 let
  - e) Více let .....kolik
2. **Jaké je Vaše vzdělání ?**
  - a) středoškolské
  - b) vysokoškolské
  - c) vysokoškolské se speciální pedagogikou
  - d) jiné .....jaké?
3. **Kolik procent z dětí navštěvující Vaše zařízení je z romské komunity?**
  - a) 10 – 15 % (menší část z kolektivu)
  - b) 20 – 50% (asi polovina z počtu)
  - c) 70 % (většina z kolektivu)
  - d) 100% (všechny děti)
4. **Který věk klientů dominuje ve Vašem zařízení?**
  - a) předškolní věk
  - b) mladší školní věk
  - c) starší školní věk
  - d) adolescenti
  - e) dospělí klienti
5. **Pracuje ve Vašem zařízení i romský asistent nebo dobrovolník z romské komunity?**
  - a) ano, romský asistent
  - b) ano, dobrovolník z romské komunity
  - c) ano, romský asistent i dobrovolník
  - d) ne
6. **Využíváte ve své práci s romskými dětmi romský jazyk?**
  - a) ano, umím romský jazyk
  - b) ne, neumím romský jazyk
  - c) ano, využívám romských slov používaných u dětí
  - d) ne, mluvím pouze česky
7. **Účastnil(a) jste se nějakého školení, semináře, kursu apod. se zaměřením na romské etnikum?**
  - a) ne
  - b) ano(*jaké?*) .....
8. **Znáte historii Romů?**
  - a) ano
  - b) ne
  - c) ano, velmi málo
9. **Do jaké míry se osobně znáte s dospělými členy rodin romských dětí z Vašeho zařízení?**
  - a) s nikým
  - b) alespoň s jedním rodičem
  - c) s oběma rodiči
  - d) se členy širší rodiny
10. **Účastní se členové rodin romských dětí z Vašeho zařízení některých Vašich akcí?**
  - a) ano, rodiče
  - b) ano, členové širší rodiny
  - c) ne
11. **Účastní se romské děti Vašich akcí – výlety, exkurze, jednodenní dětské akce apod.?**
  - a) ano
  - b) ne
  - c) pouze některých (*ktěrych např.*).....
12. **Které aktivity z Vašich nabídek nejvíce zajímají romské děti?**
  - a) zájmové činnosti
  - b) doučovací činnosti

- c) zájmové soutěživé činnosti (jednodenní akce)
- d) jiné činnosti (*uved'te jaké*).....

- 13. Vypište kladné aspekty práce s romskými dětmi pro Vás:**
 Živost a veselost dětí mě naplňují optimismem, lépe jsem pochopila způsob jejich života, jejich hodnoty .....
- 14. Vypište kladné aspekty práce s romskými dětmi pro romské děti:**
 Prevence negativních vlivů – sociálně patologické jevy z okolí, lepší vzájemná souhra s majoritní společností, dokážou vyniknout jejich dovednosti v zájmových činnostech.
 .....
- 15. Vypište záporné aspekty práce s romskými dětmi:**
 Nevím.....
- 16. Spolupracuje Vaše zařízení se základní školou nebo se speciální školou?**
 a) ne
 b) občas
 c) ano (*jakým způsobem*).....
- 17. Je Vaše organizace podporována ze strany okolí, města, obyvatel?**
 a) ano
 b) ne
 c) částečně (*pokuste se vysvětlit*)
 .....
- 18. Považujete využívání volnočasových organizovaných aktivit u romských dětí za přínosné?**
 a) ne
 b) částečně
 c) ano (*v čem*) preventivně působíme proti negativním vlivům z okolí, podporujeme smysluplné využití volného času dětí, rozvíjíme jejich dovednosti, obohacujeme jejich rozum.stránku apod.
- 19. V čem vidíte současné nedostatky (případné skluzy a negace) v práci ve Vašem zařízení?**
 Prostorové podmínky centra, finance centra, platy zaměstnanců, nepravidelnost akcí .....
- 20. Jakým způsobem by se daly vylepšit služby Vašeho zařízení?**
 Zajištění lepších prostorových podmínek pro naši činnost, poskytnout lepší finanční prostředky pro zaměstnance, ale i pro podporu činnosti centra, více podporovat zájmové aktivity dětí – nabídnout častěji veřejné vystupování dětí na soutěžích, výstavách, zviditelnit dětské dovednosti a schopnosti veřejnosti.

*Děkuji všem, kteří vyplnili tento dotazník a zaslali zpět na adresu :
 Júlia Holíková, Lípová 1348, Čáslav 286 01 nebo julka.holikova@seznam.cz*

Dotazník pro zaměstnance nízkoprahových zařízení

(odpověď zakroužkujte, popř. vypište)

1. **Jak dlouho pracujete v tomto zařízení ?**
  - a) 2 roky a méně
  - b) **3 – 6 let**
  - c) 7 – 10 let
  - d) Více let .....kolik
2. **Jaké je Vaše vzdělání ?**
  - a) **středoškolské**
  - b) vysokoškolské
  - c) vysokoškolské se speciální pedagogikou
  - d) jiné.....jaké?
3. **Kolik procent z dětí navštěvující Vaše zařízení je z romské komunity?**
  - a) 10 – 15 % (menší část z kolektivu)
  - b) **20 – 50 % (asi polovina z počtu)**
  - c) 70 % (většina z kolektivu)
  - d) 100% (všechny děti)
4. **Který věk klientů dominuje ve Vašem zařízení?**
  - a) předškolní věk
  - b) mladší školní věk
  - c) **starší školní věk**
  - d) adolescenti
  - e) dospělí klienti
5. **Pracuje ve Vašem zařízení i romský asistent nebo dobrovolník z romské komunity?**
  - a) ano, romský asistent
  - b) ano, dobrovolník z romské komunity
  - c) ano, romský asistent i dobrovolník
  - d) **ne**
6. **Využíváte ve své práci s romskými dětmi romský jazyk?**
  - a) ano, umím romský jazyk
  - b) ne, neumím romský jazyk
  - c) **ano, využívám romských slov používaných u dětí**
  - d) ne, mluvím pouze česky
7. **Účastnil(a) jste se nějakého školení, semináře, kursu apod. se zaměřením na romské etnikum?**
  - a) ne
  - b) **ano (jaké?) .....romistika.....**
8. **Znáte historii Romů?**
  - a) ano
  - b) ne
  - c) **ano, velmi málo**
9. **Do jaké míry se osobně znáte s dospělými členy rodin romských dětí z Vašeho zařízení?**
  - a) s nikým
  - b) alespoň s jedním rodičem
  - c) **s oběma rodiči**
  - d) se členy širší rodiny
10. **Účastní se členové rodin romských dětí z Vašeho zařízení některých Vašich akcí?**
  - a) **ano, rodiče**
  - b) ano, členové širší rodiny
  - c) ne
11. **Účastní se romské děti Vašich akcí – výlety, exkurze, jednodenní dětské akce apod.?**
  - a) **ano**
  - b) ne
  - c) pouze některých (kterých např.).....
12. **Které aktivity z Vašich nabídek nejvíce zajímají romské děti?**
  - a) zájmové činnosti
  - b) doučovací činnosti
  - c) **zájmové soutěživé činnosti (jednodenní akce)**

- d) jiné činnosti (*uved'te jaké*).....
- 13. Vypište kladné aspekty práce s romskými dětmi pro Vás:**
 .....nyní lépe chápu jejich mentalitu, jsem k nim více tolerantní.....
- 14. Vypište kladné aspekty práce s romskými dětmi pro romské děti:**
 .....netoulají se po venku a nedělají hlouposti, sžívají se s ostatními dětmi nejenom romskými,
- 15. Vypište záporné aspekty práce s romskými dětmi:**
 .....někdy se vyskytne problém s rodiči, děti bývají vulgární, ale to nejen romské, mají velmi často pocit, že jsou diskriminovány a přitom ani pomalu neví co to vlastně je.....
- 16. Spolupracuje Vaše zařízení se základní školou nebo se speciální školou?**
 a) ne
 b) občas
 c) ano (*jakým způsobem*).....
- 17. Je Vaše organizace podporována ze strany okolí, města, obyvatel?**
 a) ano
 b) ne
 c) částečně (*pokuste se vysvětlit*) .....
- 18. Považujete využívání volnočasových organizovaných aktivit u romských dětí za přínosné?**
 a) ne
 b) částečně
 c) ano (v čem) .....dětí tráví svůj volný čas smysluplně.....
- 19. V čem vidíte současné nedostatky (případné skluzy a negace) v práci ve Vašem zařízení?**
 ...v současné době nevidím žádné závažné nedostatky, pokud se někdy nějaký objeví snažíme se ho co nejlépe vyřešit.....
- 20. Jakým způsobem by se daly vylepšit služby Vašeho zařízení?**
 ... Více se prezentovat v širokém okolí, pořádat častěji výlety.....

*Děkuji všem, kteří vyplnili tento dotazník a zaslali zpět na adresu :
 Júlia Holíková, Lípová 1348, Čáslav 286 01 nebo julka.holikova@seznam.cz*

Dotazník pro zaměstnance nízkoprahových zařízení

(odpověď zakroužkujte, popř. vypište)

1. **Jak dlouho pracujete v tomto zařízení ?**
  - a) 2 roky a méně
  - b) 3 – 6 let**
  - c) 7 – 10 let
  - d) Více let .....kolik
2. **Jaké je Vaše vzdělání ?**
  - a) středoškolské
  - b) vysokoškolské**
  - c) vysokoškolské se speciální pedagogikou
  - d) jiné.....jaké?
3. **Kolik procent z dětí navštěvující Vaše zařízení je z romské komunity?**
  - a) 10 – 15 % (menší část z kolektivu)
  - b) 20 – 50% (asi polovina z počtu**
  - c) 70 % (většina z kolektivu)
  - d) 100% (všechny děti)
4. **Který věk klientů dominuje ve Vašem zařízení?**
  - a) předškolní věk**
  - b) mladší školní věk**
  - c) starší školní věk**
  - d) adolescenti
  - e) dospělí klienti
5. **Pracuje ve Vašem zařízení i romský asistent nebo dobrovolník z romské komunity?**
  - a) ano, romský asistent
  - b) ano, dobrovolník z romské komunity
  - c) ano, romský asistent i dobrovolník
  - d) ne**
6. **Využíváte ve své práci s romskými dětmi romský jazyk?**
  - a) ano, umím romský jazyk
  - b) ne, neumím romský jazyk
  - c) ano, využívám romských slov používaných u dětí
  - d) ne, mluvíme pouze česky**
7. **Účastnil(a) jste se nějakého školení, semináře, kursu apod. se zaměřením na romské etnikum?**
  - a) ne
  - b) ano (jaké?)** Komunikace s Romy, Specifika romské komunity, Práce s romskou komunitou atd.
8. **Znáte historii Romů?**
  - a) ano**
  - b) ne
  - c) ano, velmi málo
9. **Do jaké míry se osobně znáte s dospělými členy rodin romských dětí z Vašeho zařízení?**
  - a) s nikým
  - b) alespoň s jedním rodičem
  - c) s oběma rodiči**
  - d) se členy širší rodiny**
10. **Účastní se členové rodin romských dětí z Vašeho zařízení některých Vašich akcí?**
  - e) ano, rodiče**
  - f) ano, členové širší rodiny
  - g) ne
11. **Účastní se romské děti Vašich akcí – výlety, exkurze, jednodenní dětské akce apod.?**
  - a) ano**
  - b) ne
  - c) pouze některých (kterých např.).....
12. **Které aktivity z Vašich nabídek nejvíce zajímají romské děti?**
  - a) zájmová**
  - b) doučovací**
  - c) soutěživá činnost (jednodenní akce)**

d) jiné (*uvedte jaké*).....

13. Vypište kladné aspekty práce s romskými dětmi pro Vás:

Vstřícnost, spolupráce, rychle se nadchnou pro činnost, děti jsou aktivní, pozitivně naladěné atd...

14. Vypište kladné aspekty práce s romskými dětmi pro romské děti:

někdo se jim soustavně věnuje, někdo jim nabízí aktivity, které s nimi provozuje, někdo jim naslouchá, někdo má o ně zájem atd.

15. Vypište záporné aspekty práce s romskými dětmi:

často neukázněnost, krátkodobá pozornost, časté střídání činností, časté motivování nejen slovem, atd.

16. Spolupracuje Vaše zařízení se základní školou nebo se speciální školou?

a) ne

b) občas

c) **ano** (*jakým způsobem*) individuální výukové plány ve spolupráci se školou, spolupráce s třídními učiteli, výchovnými poradci, sledování prospěchu, reagujeme na požadavky školy na doplnění učiva a pomůcek atd.....

17. Je Vaše organizace podporována ze strany okolí, města, obyvatel?

a) **ano**

b) ne

c) částečně (*pokuste se vysvětlit*) .....

18. Považujete využívání volnočasových organizovaných aktivit u romských dětí za přínosné?

a) ne

b) částečně

c) **ano** (*v čem*) organizujeme dětem jejich volný čas, doučujeme učivo, ve kterém mají slabiny, nahrazujeme dětem standardní volnočasové aktivity, na které často nemají finance, naše aktivity nemusí navštěvovat pravidelně, proto si je vybírají podle aktuální nálady a potom se jim věnují intenzivněji, trávením volného času v NZDM předcházíme sociálně patologickým jevům, kterým by se jinak věnovaly

19. V čem vidíte současné nedostatky (případné skluzy a negace) v práci ve Vašem zařízení?

nízký počet personálu, zastaralé materiální vybavení, nedostačující prostorové možnosti

20. Dá se nějakým způsobem vylepšit služby Vašeho zařízení?

a) ne

b) **ano** (*uvedte příklady jak*) pořízení materiálního vybavení, o které děti mají zájem, přestěhování do adekvátních prostor.....

*Děkuji všem, kteří vyplnili tento dotazník a zaslali zpět na adresu :
Júlia Holíková, Lípová 1348, Čáslav 286 01 nebo julka.holikova@seznam.cz*

Dotazník pro zaměstnance nízkoprahových zařízení

(odpověď zakroužkujte, popř. vypište)

1. **Jak dlouho pracujete v tomto zařízení ?**
  - a) 2 roky a méně
  - b) 3 – 6 let
  - c) 7 – 10 let
  - d) Více let .....kolik
2. **Jaké je Vaše vzdělání ?**
  - a) středoškolské
  - b) vysokoškolské
  - c) vysokoškolské se speciální pedagogikou
  - d) jiné.....jaké? – tento rok dokončuji VOŠ
3. **Kolik procent z dětí navštěvující Vaše zařízení je z romské komunity?**
  - a) 10 – 15 % (menší část z kolektivu)
  - b) 20 – 50% (asi polovina z počtu)
  - c) 70 % (většina z kolektivu)
  - d) 100% (všechny děti)
4. **Který věk klientů dominuje ve Vašem zařízení?**
  - a) předškolní věk
  - b) mladší školní věk
  - c) starší školní věk
  - d) adolescenti
  - e) dospělí klienti
5. **Pracuje ve Vašem zařízení i romský asistent nebo dobrovolník z romské komunity?**
  - a) ano, romský asistent
  - b) ano, dobrovolník z romské komunity
  - c) ano, romský asistent i dobrovolník
  - d) ne
6. **Využíváte ve své práci s romskými dětmi romský jazyk?**
  - a) ano, umím romský jazyk
  - b) ne, neumím romský jazyk
  - c) ano, využívám romských slov používaných u dětí
  - d) ne, mluvíme pouze česky
7. **Účastnil(a) jste se nějakého školení, semináře, kursu apod. se zaměřením na romské etnikum?**
  - a) ne
  - b) ano (jaké?) .....
8. **Znáte historii Romů?**
  - a) ano
  - b) ne
  - c) ano, velmi málo
9. **Do jaké míry se osobně znáte s dospělými členy rodin romských dětí z Vašeho zařízení?**
  - a) s nikým
  - b) alespoň s jedním rodičem
  - c) s oběma rodiči
  - d) se člena širší rodiny
10. **Účastní se členové rodin romských dětí z Vašeho zařízení některých Vašich akcí?**
  - a) ano, rodiče
  - b) ano, členové širší rodiny
  - c) ne
11. **Účastní se romské děti Vašich akcí – výlety, exkurze, jednodenní dětské akce apod.?**
  - a) ano
  - b) ne
  - c) pouze některých (kterých např.).....
12. **Které aktivity z Vašich nabídek nejvíce zajímají romské děti?**
  - a) zájmová
  - b) doučovací
  - c) soutěživá činnost (jednodenní akce)

- d) jiné (*uvedte jaké*).....
13. **Vypište kladné aspekty práce s romskými dětmi pro Vás :** poskytnout jim pocit bezpečí, zázemí, vyslechnout si je, vézt je k rozvoji osobnosti
14. **Vypište kladné aspekty práce s romskými dětmi pro romské děti:** např. nedostatek financí na akce – jsme nezisková organizace, nemají motivaci – např. ke vzdělání, k zaměstnání
15. **Vypište záporné aspekty práce s romskými dětmi :** já opravdu žádné nemám
16. **Spolupracuje Vaše zařízení se základní školou nebo se speciální školou?**
 a) ne
 b) občas
 c) ano (*jakým způsobem* – pozvánky na akce, účast na akcích, vypůjčení např. hudebních nástrojů).....
17. **Je Vaše organizace podporována ze strany okolí, města, obyvatel?**
 a) ano
 b) ne
 c) částečně (*pokuste se vysvětlit*) .....
 .....
 .....
18. **Považujete využívání volnočasových organizovaných aktivit u romských dětí za přínosné?**
 a) ne
 b) částečně
 c) ano (*v čem*) – rozvoj seberealizace, samostatnost
19. **V čem vidíte současné nedostatky (případné skluzy a negace) v práci ve Vašem zařízení?**
 Nedostatek personálu, financí
20. **Dá se nějakým způsobem vylepšit služby Vašeho zařízení?**
 a) ne
 b) ano (*uvedte příklady jak*) – vždy je co vylepšovat (projekty, akce)

*Děkuji všem, kteří vyplnili tento dotazník a zaslali zpět na adresu :
 Júlia Holíková, Lípová 1348, Čáslav 286 01 nebo julka.holikova@seznam.cz*